De reddingboot komt!

1

AANGEBODEN DOOR DE

NUTSSPAARBANK

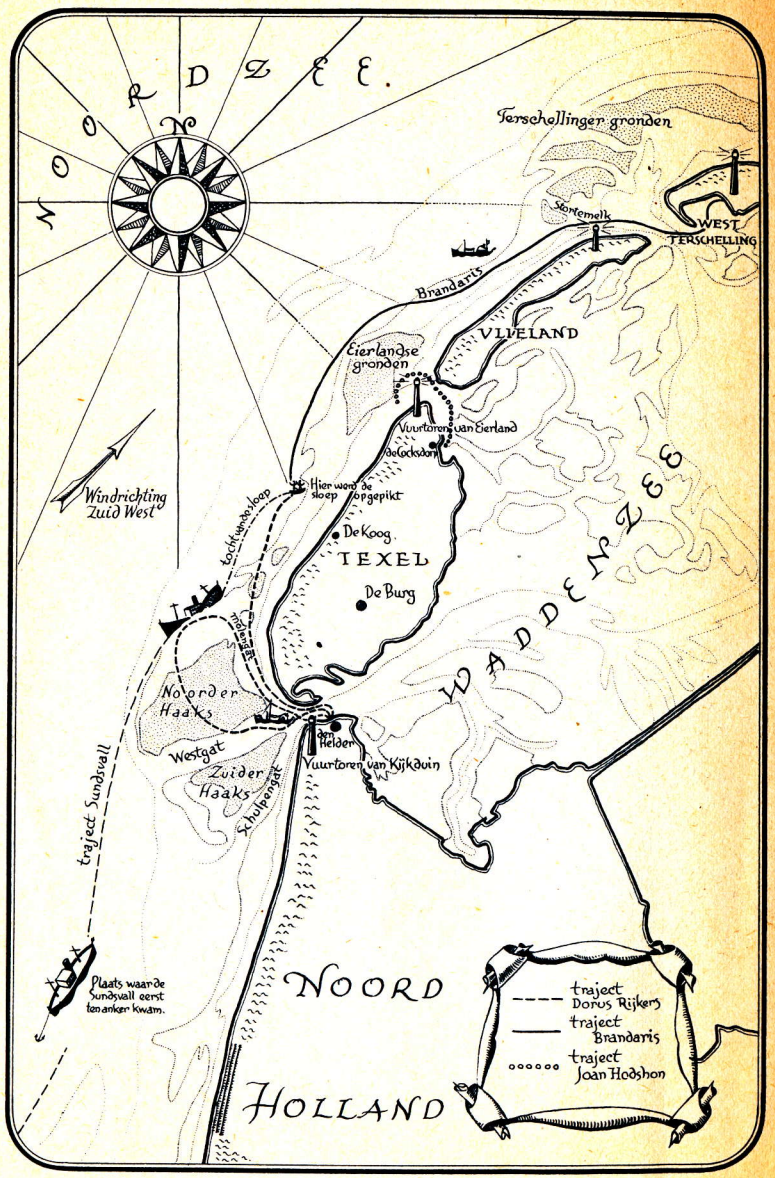

LEES DIT EERST

De Spaarbank biedt je hiermee een spannend reddingsverhaal aan.[1]) Je zult natuurlijk wel eens iets hebben gehoord van de dappere redders, die uitvaren om zeelieden van de verdrinkingsdood te redden. Die redders sparen iets heel kostbaars, nl. mensenlevens, al moeten ze er hun eigen leven vaak voor wagen.

Dat is natuurlijk een heel ander sparen dan jouw sparen op school of op de jeugdspaarbank. Toch heeft jouw sparen er wel iets mee te maken. Want wie spaart, kan ook anderen helpen als dit nodig is.

Een redder is een heel flinke man. Maar sparende jongens en meisjes zijn ook flink. Zij weten stand te houden tegen de verleiding om alles te versnoepen en laten hun spaargeld bewaren op de veilige spaarbank tot het genoeg is om er iets mee te doen, dat veel meer en veel langer voldoening geeft dan een zo gauw gesmolten ijsje of snoepgoed.

Maar jij behoort al tot die flinke spaarders, want daardoor heb je dit boekje gekregen en je gaat natuurlijk ook door met sparen, waardoor je bovendien alle plaatjes krijgt, die er in horen. Vanaf 1 October wordt er elke maand 2 maal een plaatje gegeven. Op welke dag, dat blijft een verrassing; sla dus geen keer over, want dat kan je een plaatje kosten en bovendien een grote plaat, want die krijg je alleen als je je boekje met de 4 telkens voorafgaande kleine plaatjes toont en laat waarmerken.

Nu heeft de spaarbank ook nog wat extra boekjes en plaatjes gekocht voor die vriendjes en vriendinnetjes, die nog niet weten, hoe prettig het is, geregeld op school of op de jeugdspaarbank te sparen. Vertel dat maar en zeg dat ze verstandig doen, er vlug bij te zijn, voordat de boekjes op zijn. Als je vriendje of vriendinnetje op een andere school gaat, waar niet gespaard wordt, laat hem of haar dan maar even naar de spaarbank gaan, dan komt het wel in orde.

Je zegt het dus wel hè? Afgesproken.

---

[1]) „De Reddingboot komt" is geschreven door de Heer H. Th de Booy, directeur van de Koninklijke Noord- en Zuid-Hollandsche Redding-Maatschappij. De namen van schip, bemanning en redders berusten op fantasie; het verhaal op natuurgetrouwe weergave der omstandigheden bij stormweer op de kust.

SIGURD ERIKSON, de vijftig-jarige gezagvoerder van het Zweedse stoomschip 'Sundsvall' was al in geen twee dagen uit de kleren geweest. Bijna onafgebroken had hij op de brug van zijn slingerende en stampende schip de navigatie geleid. Z'n gezicht stond zorgelijk, en strak van spanning. Zo nu en dan wisselde hij enkele woorden met de stuurman van de wacht of gaf een kort bevel. Hij sprak alleen nog maar wanneer dit strikt nodig was. Hij was heel moe, maar de zee gunde hem geen rust.

Na een zware storm in de Golf van Biskaje leek het even of het weer ging verbeteren, doch een nieuwe en zeer diepe depressie naderde met grote snelheid het Engelse Kanaal.

De 2400 ton grote 'Sundsvall', met een lading huiden op reis van Zuid-Amerika naar Gothenburg, kreeg het hard te verduren. Ook de uit zes en twintig koppen bestaande bemanning raakte vermoeid. Het schip lag geen moment stil, de korte nachtrust moest telkens worden onderbroken om stormschade te herstellen. Twee man waren nodig om de 'Sundsvall' te sturen: de achteroplopende hoge zeeën dreigden het schip steeds uit zijn koers te smijten. De stuurlieden trachtten iedere gelegenheid te benutten om de hoogte van een waterig zonnetje te meten, zodra dit even door de grijze wolken brak. Astronomische plaatsbepaling was al in geen dagen mogelijk geweest. Gelukkig gaven radiopeilingen uitkomst. De 'Sundsvall' koerste veilig langs de gevaarlijke klippen van de Bretonse kust het Kanaal binnen. De weerberichten, die aanhouden van de storm voorspelden, bleken helaas maar al te juist te zijn.

Met loeiend geweld joeg de wind over de witgekopte zee.

Geen kust was meer te zien. Ook de vuurtorenlichten bleven verscholen achter een ondoordringbaar gordijn van regen en stuivend zeewater.

Kapitein Erikson voelde zijn verantwoordelijkheid voor schip en lading zeer zwaar. Soms viel hij op een der rustbanken in de stuurhut in diepe slaap, maar een onverwachte schuiver deed hem al spoedig met een schok wakker schrikken. Hij had vertrouwen in zijn schip, waar hij reeds vele jaren op voer, maar hij wist ook, dat een stranding bij zulk noodweer noodlottig zou kunnen zijn. Gedurende de gevaarlijke navigatie door het Kanaal en langs de verraderlijke banken voor de Nederlandse kust, wenste hij persoonlijk de leiding in handen te houden.

Er kon immers van alles gebeuren: defect aan roer of machines, inslaan van een der luiken of lekkage door het losspringen van een paar nagels. De 'Sundsvall' was al ruim dertig jaar in de vaart en dertig jaar is voor een schip een hele leeftijd.

In de grauwe ochtenduren van 25 November passeerde de 'Sundsvall' straat Dover. Een eenzaam schip op de verlaten stormzee. De zwarte schoorsteen zag bijna wit van het zout. Het dek was nat en glimmend; voortdurend stoof de zee over het voorschip. (zie pl. 1)

In de radiohut hield de marconist onafgebroken de wacht. Hij ving noodseinen op van een Griekse vrachtboot op de Atlantische Oceaan bewesten Ierland en andere berichten van schepen, die door het stormgeweld in moeilijkheden waren gekomen.

De barometer stond angstwekkend laag. Het was wel een zéér diepe depressie en de Zuid-Zuidwesten wind bercikte orkaansnelheden. Kapitein Erikson ging naar de stuurhut, boog zich over de zeekaart en nam een afstand van 10 zeemijlen tussen de passer.

'De banken voor de Nederlandse kust moet ik nu goed de

ruimte geven,' bromde hij. 'Als we over vijftien uur de gevaarlijke Haaksgronden van Den Helder hebben gepasseerd is het ergste leed geleden.' Even later stond hij weer in de brughoek en beet op de korte pijp, die hij onafscheidelijk in z'n rechter mondhoek hield. Tabak zat er echter niet meer in. De zee stoof alles nat. Het water kroop zelfs langs de opgezette kraag van z'n gele oliejas naar binnen. De 'Sundsvall' voer, met slagzij door de zware winddruk, over de wilde Noordzee. Lucht en zee waren één, de Nederlandse kust bleef onzichtbaar. Ter hoogte van de Zuidhollandse eilanden ruimde de wind naar het Zuid-Westen.

Traag kropen de uren voorbij. Tegen donker worden gaven radiopeilingen een positie dwars van IJmuiden. Kapitein Erikson bestudeerde de kaart, die met zware stukjes lood op haar plaats werd gehouden.

Wind en stroom bleken de 'Sundsvall' uit de koerslijn te hebben gebracht. 'Een streek bakboord,' beval hij. 'Een streek bakboord,' herhaalde de roerganger.

De eerste stuurman kwam met een bezorgd gezicht op de brug. 'De kok is met een smak tegen het fornuis geslagen, kapitein,' meldde hij; 'z'n rechterarm is gebroken. Hij ligt nu in kooi, de arm is voorlopig gespalkt.' Dus geen warm eten meer voor de bemanning en ook geen hete koffie om hen wakker te houden, dacht kapitein Erikson.

De storm raasde met uitgelaten geweld. Op dek kon men zich niet verstaanbaar maken.

De stokers in het ketelruim moesten hun volle kracht in-

spannen om de vuren te verzorgen. Zij trilden op hun benen van vermoeienis maar lieten hun werk niet in de steek. Allen aan boord voelden de spanning van deze strijd tegen de elementen.

Tegen middernacht lagen de Haaksgronden (de gevaarlijke, ver in zee uitstekende banken tussen Hollands Noordelijkste punt en Texel) vier streken aan stuurboord op een afstand van zes zeemijl. Het licht van de lange vuurtoren Kijkduin bij Huisduinen brak even door het gordijn van regen en stuivend zeewater.

Kapitein Erikson verademde; het grootste gevaar was bijna geweken. Hij keek naar de peiling van de vuurtoren, die door de stuurman van de wacht in de kaart was gezet en liet de passer wandelen langs de koerslijn. Nog 300 zeemijl tot het Skagerrak, dacht hij, en op de Noordzee heb ik de ruimte.

Een plotselinge uitroep van de roerganger deed hem opschrikken. 'Kapitein, het schip luistert niet meer naar het roer.'

Meteen liep de 'Sundsvall' uit haar koers. De stuurman begaf zich direct naar het achterschip. Ook de hoofdmachinist stelde een onderzoek in. Kapitein Erikson zette de machine op stop. De 'Sundsvall' dreef snel om de Noordoost.

'Roerkoning gebroken en het losgeslagen roer heeft lekkage veroorzaakt in de achterpiek,' luidde het weinig hoopvolle nieuws. Kapitein Erikson beet z'n pijpstompje kapot . . .

Dat zal je nu juist gebeuren als je voor die beroerde Nederlandse kust zit met Westerstorm, dacht hij. Hij liet echter niet merken, dat hij de zaak somber inzag en gaf direct bevel beide ankers te laten vallen. De bootsman en enkele matrozen klommen op het donkere voorschip, spaarzaam verlicht door een paar deklampen. Zij moesten zich voortdurend met één hand vasthouden en liepen groot gevaar overboord te worden geslagen. De 'Sundsvall' slingerde thans heftiger dan ooit.

De ankers plonsden in zee, de kettingen ratelden uit. Nu

volgden spannende momenten. Langzaam zwaaide de 'Sundsvall' achter de kettingen, toen deze stijf kwamen te staan. Kapitein Erikson zette de machine weer op vooruit om te voorkomen, dat de kettingen zouden breken. Hij gaf order om een noodroer op te tuigen. Alle hens waren in actie. Alleen de kok lag met pijnlijk verwrongen gelaat in kooi, waar hij zich schoor zette met de voeten tegen het schot. De 'Sundsvall' stampte en slingerde, maar het leek wel of de ankers 't hielden. De lekkage in het achterschip bleek evenwel ernstiger te zijn dan men aanvankelijk dacht.

De pompen stonden bij, maar deze konden niet voorkomen, dat het water onrustbarend bleef stijgen. Zware zeeën braken over het voorschip. Het voorste luikhoofd begon water door te laten. Kapitein Erikson riep de marconist bij zich: 'Vraag sleepboothulp,' zei hij kortaf.

Hij besefte volkomen de ernst van de situatie. Liet hij de ankers slippen, dan zouden er geen zeeën meer over de luiken breken, maar dàn dreef de 'Sundsvall' naar de gronden. De vloed begon door te staan, de stroom liep dus om de Noord. Binnen het uur zou het schip dan onvermijdelijk moeten stranden. Bleef hij ten anker liggen en hielden de luiken het niet, dan liep de 'Sundsvall' groot gevaar om te zinken.

Een sleepboot kon nu nog redding brengen. De sleepboten, die in de haven van West-Terschelling als jachthonden gereedlagen, zouden echter minstens vier uur nodig hebben om de 'Sundsvall' te bereiken. De Morsetekens van het bedreigde Zweedse schip knetterden door de aether. 'S.s. 'Sunds-

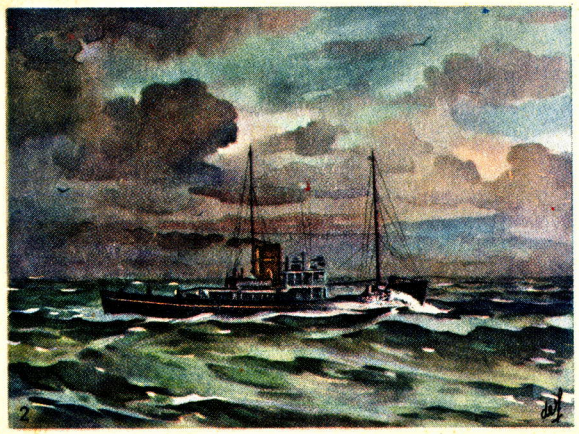

vall', positie 52°50′ N.B. 4°25′ O.L. wenst onmiddellijk assistentie van sleepboot. Liggen ten anker met defect roer.'

Het Rijkskuststation Scheveningen-radio reageerde onmiddellijk en kort daarop kwamen reeds berichten binnen van de sleepboten 'Oceaan' en 'Holland' te Terschelling. Deze zouden onmiddellijk vertrekken. De motoren werden aangezet. Een kwartier nadat de Zweed alarm had gegeven, voeren de 'Holland' en 'Oceaan' in de donkere stormnacht naar buiten. (zie pl. 2)

De 'Sundsvall' beleefde kritieke momenten; door het zware slingeren mislukten alle pogingen om een noodroer op te tuigen. Er drong reeds water in het achterruim. Tot overmaat van ramp sprong een stoomleiding in de machinekamer, zodat de machine moest worden gestopt. De ankerkettingen kwamen, telkens als het zware schip door een hoge zee achteruit werd gesleurd, stijf te staan.

Kapitein Erikson liep rusteloos op de brug heen en weer. Hij vreesde het ergste voor z'n goede schip. Dit werkeloos afwachten viel hem zeer moeilijk. Elk ogenblik verwachtte hij, dat de kettingen zouden breken.

De 1e stuurman klauterde op de brug en zei met ingehouden emotie in z'n stem: 'We kunnen 't water niet bijhouden, kapitein.' Nauwelijks had hij deze fatale woorden geuit of met een droge tik knapten de beide kettingen. Met grote vaart dreef de 'Sundsvall', voortgestuwd door het ziedend stormgeweld, naar lager wal.

Eén moment bleef de kapitein sprakeloos; hij klemde de

lippen op elkaar en balde de vuisten: 'Zeg de marconist, dat hij het noodsein geeft,' beval hij toen.

'S.O.S., S.O.S. Zweeds S.s. Sundsvall drijft in zinkende toestand snel naar de Haaksgronden. Ankerkettingen gebroken, machine en roer defect. Reddingbootassistentie dringend nodig . . .' Met zekere hand bediende de marconist de seinsleutel. Ingespannen luisterde hij naar antwoord van het Rijkskuststation Scheveningen-radio.

Kapitein Erikson begreep, dat de 'Sundsvall' onherroepelijk verloren was. Een zware breker had het achterluik ingeslagen. Het ruim stroomde vol water. Nu het schip dieper kwam te liggen kreeg de zee er meer vat op. De bemanning moest zich in veiligheid brengen op voorschip en brugdek.

Erikson gaf order de sloepen buiten boord te draaien. Als het schip zou zinken vóórdat het op de Haaksgronden was gestrand, bleef er slechts één mogelijkheid over. Het leek echter een hopeloze onderneming om in deze wilde stormnacht in de sloepen te gaan . . .

De stuurboordsloep werd gevierd totdat zij op dekhoogte hing. Twee matrozen bedienden de sloepstakels. De 'Sundsvall' naderde snel de banken en zo nu en dan rezen vervaarlijke grondzeeën op. Een hoge zee lichtte de sloep als een luciferhoutje op . . . Toen zij neerkwakte in het golfdal braken de takels . . . De sloep dreef snel weg in de pikdonkere stormnacht met twee man aan boord . . . Geen hulp kon hun meer worden geboden. (zie pl. 3) Allen aan boord van de 'Sundsvall' hadden zwemvesten omgedaan. De kok was naar de stuurhut gedragen, waar hij op de rustbank was neergelegd. Kapitein Erikson

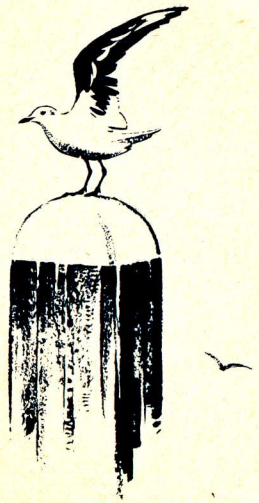

had bevel gegeven, dat iedereen op het brugdek moest komen. Zwijgend stonden de verkleumde schepelingen te wachten op de onvermijdelijke stranding. Ook de klagelijk jankende scheepshond Jens, een straatterrier, die al jaren meevoer op de 'Sundsvall', had men een zwemvest omgebonden.

Het waterdichte schot tussen machinekamer en achterruim had de druk van het water niet kunnen weerstaan. In allerijl moesten de vuren worden getrokken . . .

De marconist bleef seinen zolang hij stroom had. 'S.O.S., S.O.S., wij zinken snel, onmiddellijk assistentie van reddingboot nodig. Naderen Haaksgronden.'

Een vervaarlijke grondzee rees op. De kop stortte voorover en met brullend geweld wierp de watermassa zich op de weerloze 'Sundsvall'. Hard stootte de kiel op de gronden, het schip steunde en kraakte. Een tweede grondzee lichtte de 'Sundsvall' nog even op en schoof de ten dode opgeschreven scheepsromp nog verder op de banken.

De Haaksgronden hadden de 'Sundsvall' in ijzeren greep. Voortdurend besprongen door stuivende, steigerende branding, die met vernielende kracht de bakboordssloep meesleurde en ook het voorluik insloeg, lag het goede schip, dat dertig jaar alle zeeën der wereld had bevaren, als een zieltogend wrak in deze heksenketel voor de Nederlandse kust.

De opvarenden verkeerden in levensgevaar. Slechts één kans was er nog op uitkomst: de reddingboot van Den Helder. Kapitein Erikson liet vuurpijlen afsteken, die als vlammende

slangen suizend omhoog vlogen in de pikzwarte nacht. (zie pl. 4) De sleepboten zouden zich met deze storm niet vlakbij de gronden kunnen wagen. Alleen als de 'Sundsvall' niet zou breken bleef er, na het uitrazen van de storm, kans op berging . . . Nu ging het echter om de levens van vier en twintig man . . . De weggedreven sloep zou door de vloed om de Noord zijn gezet en *misschien* vrij blijven van de banken, die tussen Texel en Vlieland in zee steken. Kapitein Erikson had echter een hard hoofd in het lot van de beide opvarenden.

Hij tuurde onafgebroken in de richting van de vuurtoren. Elke twintig seconden vier schitteringen in snelle opvolging. . . .Lichtflitsen over de witte stormkoppen van de Haaksgronden. (zie pl. 5) Er waren nu drie vuurpijlen afgestoken. Als de Kustwacht nu maar antwoordde, ging het door hem heen. Is het mogelijk voor een motorreddingboot om met dit noodweer langszij te komen en ons over te nemen? vroeg hij zich af. Hij voelde zich rampzalig machteloos, maar trachtte dit te verbergen. Z'n mensen moesten nu het hoofd koel houden. Er bleef immers hoop op redding.

De brug weerstond de hardnekkige aanvallen van de zee tot nu toe goed. De marconist zat nog steeds in de seinhut, doch zijn S.O.S.-tekens werden flauwer. Hij had reeds antwoord gekregen van het Rijkskuststation en kon kapitein Erikson de geruststellende mededeling doen, dat een motorreddingboot in aantocht was. Als de 'Sundsvall' het nu nog maar een uur uithield . . .

5

Een der matrozen riep plotseling: 'Een vuurpijl, kapitein.' In de donkere nacht steeg, dicht

bij het wentelende licht van de vuurtoren Kijkduin een vurige streep omhoog, die in sterren uiteenspatte. 'Zij hebben ons gezien en de reddingboot hoeft dus niet naar ons te zoeken.' Kapitein Erikson trachtte zijn bemanning gerust te stellen. Nu kwam het er op aan kalm te blijven en de moed niet te verliezen. Er waren altijd zwakke broeders bij, die de strijd spoedig opgaven.

De schepelingen zwegen. Dicht tegen elkaar gedrongen wachtten zij op het naderend einde van hun schip. Telkens stootte de 'Sundsvall' op de harde bodem van de Haaksgronden. Allen voelden, dat het niet lang meer zou kunnen duren voor het schip brak. Dit betekende dan de onherroepelijke dood in de golven. Rondom hen kookte de wilde heksenketel van grondzeefonteinen. Als losgelaten roofdieren renden de brandinggolven door elkaar heen. Wat zou een zwemvest nog kunnen helpen in zulk watergeweld . . .

De levens van de vier en twintig man hingen af van de spoedige komst der reddingboot. De Hollandse redders laten ons niet in de steek, dacht kapitein Erikson; ze zullen alles proberen om ons van boord te halen. Het Nederlandse reddingwezen heeft een goede reputatie.

De spanning werd haast ondragelijk. Velen dachten aan hun gezinnen in Zweden, thans nog onkundig van het lot, dat de 'Sundsvall' dreigde. Zou de reddingboot op tijd komen?

* * *

26 November, twee uur 's nachts.

DE telegrafist van het Rijkskuststation Scheveningen-radio schreef de vertaling der morsetekens, die hij opving van de 'Sundsvall' met nerveuze letters op de voor hem op tafel liggende blocnoot: 'S.O.S. . . . onmiddellijke hulp reddingboot urgent.' (zie pl. 6) Direct greep hij de telefoon van de haak en draaide snel het nummer van de Kustwacht te Den Helder. Een

zware stem antwoordde: 'Hallo, hier Kustwachtpost Kijkduin.'

'Hier Scheveningen-radio, alarmeer onmiddellijk de reddingboot Dorus Rijkers, de 'Sundsvall' is op de Noorderhaaks gestrand en verkeert in groot gevaar, de reddingboot moet *direct* uitvaren. Begrepen?' 'Komt in orde' zei de kustwachter.

Nu kwamen allen, die met het reddingwezen te Den Helder verbonden waren, in actie. Telefonisch waarschuwde Kustwacht Kijkduin de heer Witsen, commissaris van het Loodswezen en tevens secretaris der plaatselijke reddingcommissie te Den Helder. Deze was reeds op de hoogte gebracht van het feit, dat de 'Sundsvall' sleepboothulp had gevraagd. Zekerheidshalve had hij schipper, stuurman, motordrijver en de drie opstappers van de 'Dorus Rijkers' gealarmeerd. Allen bevonden zich aan boord van de boot, liggende in de haven van Nieuwediep, waar het door de storm opgezweepte water een abnormaal hoge stand had bereikt. Het stroomde reeds over de kade.

De schipper van de 'Dorus Rijkers', de veertigjarige Jan Kramer, was in de middag van 25 November, toen de storm door de straten van Den Helder loeide, met de stuurman Bram Duit en de motordrijver Hein Smit naar de helder blauw en wit geschilderde 'Dorus Rijkers' gegaan om te controleren of alles in orde was voor een eventuele actie. Hij kende de Haaksgronden en had al menige redding verricht op de Keizersbult of Razende bol. Van jongsaf opgegroeid aan en òp de zee, had hij verhalen gehoord van de grote redders uit de tijd van de roeireddingboten. Uit zijn prille jeugd herinnerde hij

zich Dorus Rijkers. (zie pl. 7) Hij had respect gekregen voor deze stoere zeeman, die zich vele malen met een roeireddingboot in de gronden had gewaagd. Hij had de rapporten gelezen over befaamde reddingen van Dorus Rijkers zoals de 'Renown', 'Ninian Paton', 'Turbo' en nog tal van andere stoutmoedige prestaties. Zo groeide in hem het verlangen om óók te behoren tot de mannen, die met de reddingboten uitvaren, als schepen in nood verkeren op de Nederlandse kust.

Eerst was hij als 'opstapper' meegegaan op de motorreddingboot, die de naam had gekregen van de beroemde schipper met zijn blauwe trui en baardje, redder van bijna 500 mensenlevens. De jonge Kramer toonde op stormachtige oefen- en reddingtochten over de eigenschappen te beschikken, die voor dit avontuurlijke, maar veeleisende zeemanswerk nodig waren. Toen er een nieuwe stuurman moest worden aangesteld, werd zijn naam genoemd. Tien jaar vervulde hij deze functie en hij bleek een beste stuurman te zijn. Soms werd hij wel eens ongeduldig als vele maanden voorbij gingen zonder dat de diensten van de reddingboot nodig waren. Dan kon hij wel eens gaan verlangen naar een kans om te tonen wat hij waard was. Als de 'Dorus Rijkers' werd uitgeroepen, en dat was meestal onverwachts, dan leefde hij op. Na een uitputtende reis terugkerend in behouden haven, met zoutomrande ogen, vermoeid, koud en nat, wist hij opnieuw met grote zekerheid, dat dit reddersvak hem in het bloed zat. Toen er dan ook een nieuwe schipper moest worden benoemd, en hij hiervoor werd aangezocht, aarzelde hij geen moment. Hij greep

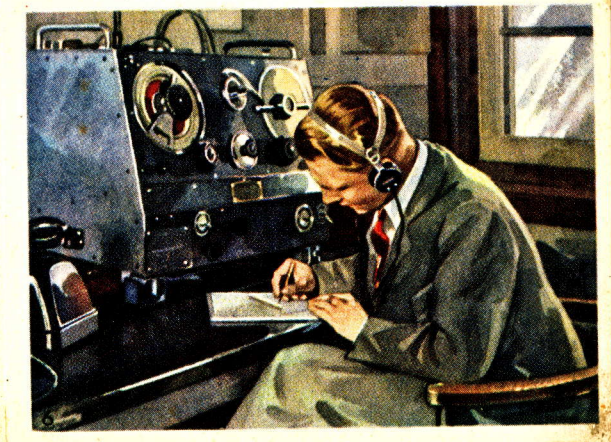

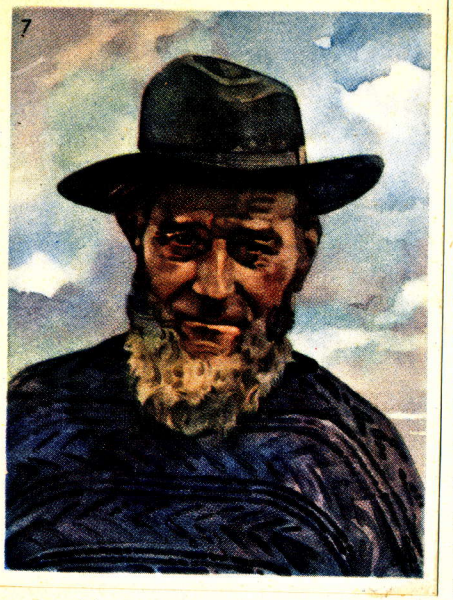

deze kans met beide handen.

De Noord- en Zuid-Hollandsche Redding-Maatschappij deed een goede keus; Jan Kramer was, om zo te zeggen, een geboren reddingbootschipper. Kalm, met een hoge opvatting van zijn plicht, zeer bekwaam en volhardend. En bovendien brandde in hem een innerlijk vuur. Hij genoot van de machtige strijd tegen bulderende grondzeeën, volkomen vertrouwend op het moderne reddingmaterieel, dat hem ter beschikking was gesteld. Hij liet zich niet van de wijs brengen door huldebetoon na een volbrachte redding, doch bleef zichzelf. De grote voldoening mensenlevens te mogen redden voelde hij als de schoonste beloning, die hij kon krijgen. Op zijn bemanning, naar elkaar toegegroeid gedurende de vele jaren dat zij samen de gevaren der branding hadden getrotseerd, kon hij bouwen. Zij kenden hun vak en ook voor hen was de reddingboot een stuk van hun leven. Behalve het in vaste dienst zijnde personeel (schipper, motordrijver en stuurman), behoorden nog een drietal vrijwilligers (de z.g. 'opstappers'), tot de bemanning van de 'Dorus Rijkers'. Dat waren Klaas Been, Arie Blokker en Simon Spits.

Been en Blokker werkten in Den Helder op de Rijkswerf, Spits had een baantje bij de visafslag. Al stond er ook een orkaan op de kust, nimmer werd te vergeefs een beroep op hen gedaan. De plaatselijke reddingcommissie, bij wie de leiding van het reddingstation Den Helder berustte, kon tevreden zijn over de samenstelling van de bemanning. 'We gaan uit,' zei Jan Kramer, als hij bericht ontving over een in nood verkerend

schip. En dan *ging* de 'Dorus Rijkers' uit. Resoluut de grondzeeën tegemoet. Met zes man aan boord, in gele oliejassen en zwemvest.

Toen de heer Witsen het alarmerend bericht van de Kustwacht had ontvangen, hoefde hij slechts een boodschap te zenden naar de, tegenover zijn huis aan de haven gereedliggende, 'Dorus Rijkers'. Schipper Jan Kramer zat met Bram Duit, Hein Smit en de opstappers Been, Blokker en Spits in de kajuit.

Het ronde visserskacheltje stond roodgloeiend, de koffie ging rond. Reeds enkele uren luisterden zij naar de radioberichten op de z.g. kustwachtgolf (175 m) en verkeerden in spanning of zij uit zouden moeten varen.

Slechts enkelen waren op de hoogte van hetgeen zich vlak voor de kust afspeelde: kustwachters, bergers en redders. De rest van Nederland sliep, veilig in beschutte huizen of luisterde naar het loeiend geweld van de wind, die de ramen deed kletteren, bomen ontwortelde en dakpannen afrukte. De zes mannen in de kajuit van de 'Dorus Rijkers' spraken weinig, hun gezichten stonden ernstig. Zij waren bereid om uit te varen als het moest. Zij wisten, dat het zelfs een teleurstelling voor hen zou zijn indien géén beroep op de diensten van de reddingboot zou worden gedaan.

Het risico van een nachtelijke reddingtocht met dit noodweer onderschatten zij echter niet.

De 'Dorus Rijkers' rukte aan de meertouwen, de korte golven in de haven klotsten tegen de scheepshuid. De wind huilde en gierde . . .

Plotseling klonken voetstappen op dek.

Het ronde toegangsluik van de kajuit werd open gegooid en een stem riep: 'De 'Sundsvall' is gestrand: Varen!' Deze woorden hadden de uitwerking van een electrische schok. Jan Kramer en de vijf anderen sprongen op. Tegelijkertijd werd de 'Dorus Rijkers' reeds draadloos opgeroepen door de Kustwacht.

'Hallo hallo 'Dorus Rijkers', klonk het uit de luidspreker. 'Hier Kustwachtpost Kijkduin. De 'Sundsvall' is gestrand op de Noorderhaaks en geeft noodseinen in peiling 271°.' Hein Smit duwde de schipper op zij en klauterde haastig naar dek, dook in de motorkamer en startte de Diesel. Enkele seconden later ploften de uitlaatgassen uit de korte pijp. Bram Duit bediende de telefoniezender en antwoordde de Kustwacht, dat zij onmiddellijk zouden vertrekken. De opstappers smeten de trossen los, Jan Kramer omklemde het stuurrad, drukte de stang van de keerkoppeling voorover en zette de regulateur vol open. De schroef maalde en de 'Dorus Rijkers' schoot vooruit.

De oliejassen en zwemvesten werden voor de dag gehaald, het zoeklicht op de rand van de stuurkap geplaatst en de sleepzak aan de sleepzaktros bevestigd. Geen woord werd gewisseld; ieder kende zijn taak. Schipper Kramer hoefde geen koers af te zetten op de kaart; hij kon de route naar de Noorderhaaks wel dromen. Geen vijf minuten nadat de 'Sundsvall' alarm had gegeven, voer de 'Dorus Rijkers' de donkere haven van Nieuwediep uit naar de rede van Den Helder en zette, buiten het Wierhoofd gekomen, koers naar het Westgat. (zie pl. 8)

Bram Duit bleef voorlopig in de kajuit; hij vroeg inlichtingen aan de Kustwacht over de positie van het schip en hoorde nadere bijzonderheden. De 'Sundsvall' was dus in zinkende toestand gestrand. Dit betekende, dat het schip reeds diep lag toen het op de banken terecht kwam en dus wel

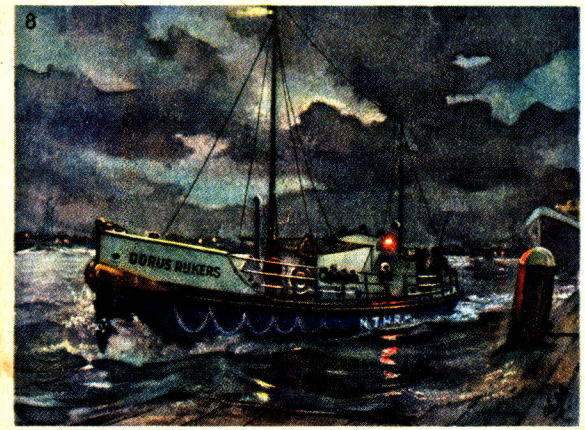

tegen de buitenkant van de steile Haaksgronden zou zijn blijven hangen. Als het nu maar dwarszees ligt, zodat er enige beschutting zou zijn tegen de zware grondzeeën, dacht hij. De Kustwacht herhaalde de richting , waarin de vuurpijlen waren gezien en deelde voorts mede, dat vóór de stranding een sloep met twee man uit de takels was geslagen en voor vloed en storm was weggedreven. Op de 'Sundsvall' zaten vier en twintig man, dit had de marconist nog kunnen seinen met het laatste restje stroom. De 'Dorus Rijkers' zou eerst moeten trachten de vier en twintig schipbreukelingen van het bedreigde schip te redden. Aan het zoeken naar de wegdrijvende sloep kon dus voorlopig niet worden gedacht.

* * *

De heer Witsen begreep, dat het nu nodig was om nog andere maatregelen te nemen. Wel leek de kans om in de donkere stormnacht een sloep te vinden uiterst gering, doch geen pogingen mochten worden nagelaten. Hij belde direct de secretaris van het reddingstation Terschelling op en kreeg spoedig antwoord. Geen wonder, want allen, die de verantwoordelijkheid droegen voor het reddingwezen sliepen deze nacht met een hazenslaapje en schrokken direct wakker bij het eerste rinkelen van de telefoonbel.

Er zou nog enkele uren vloed staan, de sloep dreef dus om de Noord langs de kust, maar dreigde natuurlijk op de Eierlandse gronden te worden geblazen. Een geluk bij een ongeluk, dat de wind Zuid-West was.

'Wij zullen de 'Brandaris' uitzenden' (zie pl. 9) antwoordde de oud-gezagvoerder Roos, secretaris van de Terschellinger reddingcommissie, 'maar ik adviseer om ook de 'Joan Hodshon' van De Cocksdorp te alarmeren. Zij doen weliswaar beter om met de motorstrandreddingboot in deze storm niet naar buiten te gaan, maar het lijkt me wel verstandig als zij achter de bui-

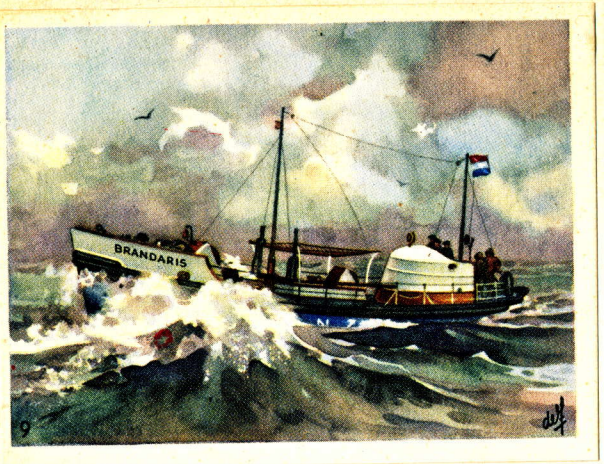

tenste banken blijven wachten. Dan kunnen ze de sloep opvangen als deze door de Eierlandse gronden wordt gegrepen.'

'Komt in orde,' antwoordde de heer Witsen.

Enkele minuten later schrok de heer Eelman, secretaris van de reddingcommissie op Texel, wakker van het dringend ratelen der telefoon. Witsen vertelde hem wat er aan de hand was. De heer Eelman begreep de ernst van de situatie direct. Hij had niet voor niets twintig jaar gevaren. 'Ik zal De Cocksdorp uitporren,' zei hij. 'We gaan met de Commissie naar de vuurtoren van Eierland. Ik zal ook een paar mensen langs het strand laten patrouilleren. Misschien spoelt de sloep aan. Blijf ons op de hoogte houden.'

Witsen legde de telefoon op de haak. Nog twee reddingstations kwamen dus nu in actie. De 'Brandaris' voer door het Stortemelk (het vaarwater tussen Vlieland en de Terschellinger gronden), dat wit zag van de branding, om de West. Te De Cocksdorp trommelde de schipper van de motorstrandreddingboot 'Joan Hodshon' zijn mannetjes bij elkaar.

Voorover gebogen tegen de zware wind in liepen zij moeizaam naar het boothuis. De storm kolkte om de reddingbootschuur, die vlak bij zee op de dijk stond. Witte brandingkoppen op de Eierlandse gronden lichtten hel op als de wieken van de vuurtoren er overheen flitsten. De zes vrijwilligers, die deze boot bemanden, hadden zonder aarzelen huis en haard verlaten. De vrouwen van deze redders hadden hun mannen niet tegengehouden, al was het hun bang om het hart. Een

paar rokende magnesiumfakkels verspreidden een fel licht en beschenen de zware motorkruiser 'Zeekoe' en de fris blauw en wit geschilderde 'Joan Hodshon'. Hoog op de, van machtige rupsbandwielen voorziene, wagen werd zij naar zee gereden. (zie pl. 10) Voorlopig zou de 'Joan Hodshon' (een lichte boot en dus niet bestemd voor werk in de zwaarste branding aan de rand van de Eierlandse gronden) naar het z.g. Engelsmangat varen en achter de buitenbanken blijven. Met de kustwachter op de vuurtoren van Eierland was afgesproken, dat hij met de morselamp berichten voor de 'Joan Hodshon' zou doorgeven.

Drie reddingboten, tezamen bemand met achttien redders, waren nu de strijd tegen de branding begonnen.

De kapiteins van de sleepboten 'Holland' en 'Oceaan' begrepen, dat zij voor de schipbreukelingen aan boord van de 'Sundsvall' niets meer konden doen toen de noodlottige tijding van de stranding was opgevangen.

Slechts de kleine, weinig diepgang hebbende motorreddingboten waren in staat om zich te midden van de alles vernielende grondzeeën te wagen.

De 'Holland' en de 'Oceaan' keerden nog niet naar Terschelling terug. Zij zouden immers kunnen meehelpen om de sloep te vinden . . . Even later vingen de sleepboten echter een noodsein op van een schip, dat benoorden Schiermonnikoog sleepbootassistentie vroeg. Hier gingen zij nu op af. Een lange en zware reis hadden zij voor de boeg.

* * *

HET was kwart over twee, nog vijf uur zou het dus donker blijven. De heer Witsen zat achter zijn bureau, waarop hij een grote zeekaart had uitgespreid. De richting waarin de Kustwacht de vuurpijlen van de 'Sundsvall' had gezien, was door een potloodstreepje aangegeven. 'De Zweed zal wel op de rand zitten en dus ongeveer hier,' mompelde hij in zichzelf, en zette een kruisje op de kaart. 'De 'Dorus' kan er dus over drie kwartier zijn. Als de sloep is weggedreven toen de 'Sundsvall' nog zes mijl van de gronden was verwijderd, wordt ze voorlopig door stroom en wind om de Noordoost gestuwd, maar de wind zal wel ruimen en de sloep naar binnen zetten.

Twee man kunnen niet veel uitrichten, ze zullen dan ook wel geen poging doen om te roeien. Als de wind uitschiet naar het Noordwesten zijn ze zeker verloren. Nu is er nog een kans voor ze om vrij te blijven van de Eierlandse gronden.' Hij belde de Kustwacht op.

'Hoe is de windrichting op 't ogenblik?' vroeg hij. 'Zuidwest' antwoordde de kustwachter, 'maar de hardste vlagen komen uit het West-Zuidwesten'. Hm, dacht Witsen, er loopt nog een uur of drie vloed, dan gaat de sloep er wel met een snelheid van een mijl of vijf per uur vandoor. Ik denk dat de vloed langer blijft doorlopen met deze storm. We kunnen dus verwachten, dat de sloep tegen zes uur ter hoogte van de Eierlandse Gronden drijft. Dan krijgt-ie eb tegen, maar met deze wind zal-ie wel niet veel om de Zuid drijven. De 'Brandaris' geef ik niet veel kans om de sloep te vinden. Met zo'n hoge zee zie je bijna niets op een reddingboot. De zee is groot . . .

Weer ratelde de telefoon.

'Hallo, hallo hier het Algemeen Nederlands Persbureau. Heeft U al nadere berichten over de 'Sundsvall'?' luidde de vraag.

'Neen, voorlopig niets, de 'Dorus Rijkers' kan er over drie kwartier zijn, maar ik verwacht zeker niet voor half vier be-

richt te krijgen. O ja, de 'Brandaris' is van Terschelling uitgevaren om te zoeken naar de weggedreven sloep en de motorstrandreddingboot 'Joan Hodshon' houdt de wacht op de Eierlandse gronden . . .'

'Dank U wel,' antwoordde de verslaggever van het A.N.P., 'ik houd mij aanbevolen voor verdere berichten.'

De telefoon werd weer op de haak gelegd. Altijd 't zelfde, als er wat te doen was op de gronden stond de telefoon niet lang stil.

We moesten met daglicht ook door een vliegtuig laten zoeken, dacht Witsen. Dat heeft meer kans om de sloep te vinden en dan kunnen de reddingboten er door het vliegtuig naar toe worden geloodst. Hij vroeg verbinding met het Marine-vliegveld Valkenburg bij Katwijk. 'Dringend' zei hij tegen de telefoniste. 'Dat 's niet nodig mijnheer, U kunt Katwijk direct krijgen,' antwoordde zij. Drie uur 's nachts, wie zou er dan ook telefoneren! Daar ratelde de bel al.

'Hier onderofficier van de wacht Vliegveld Valkenburg.' Witsen vroeg de officier van de wacht te spreken: 'We hebben assistentie nodig van een vliegtuig voor het zoeken naar een weggedreven sloep.'

''k Zal U direct verbinden.'

Witsen wachtte met de telefoon aan zijn oor. Hij hoorde voetstappen naderen. 'Hallo, met wie?' klonk een nog slaperige stem. 'Hier officier van de wacht Valkenburg.'

'Hier de Secretaris van de reddingcommissie te Den Helder,' antwoordde Witsen. 'Is het mogelijk om met dagworden een vliegtuig op verkenning uit te sturen om te zoeken naar een sloep met twee man van het Zweedse s.s.'Sundsvall'? De motorreddingboot 'Brandaris' van Terschelling is al uitgevaren en waarschijnlijk kan de 'Dorus Rijkers' over een paar uur ook mee helpen zoeken. De 'Dorus Rijkers' is nu op weg naar het wrak. Het Zweedse schip zit op de Noorderhaaks met vier en twintig man aan boord en geeft noodseinen.'

Even stilte aan de andere kant van de lijn.

Toen klonk het kort maar beslist. 'U kunt op ons rekenen. Zodra het licht genoeg is zullen wij opstijgen.' Witsen bedankte voor deze toezegging. Dat was een goed ding, deze hulp. 't Zal niet meevallen om met deze storm op te stijgen, dacht hij.

Wat kon hij nu nog meer doen? ging er door hem heen. Hij had iedereen gewaarschuwd, die z.i. in aanmerking kwam. Terschelling en Texel waren in actie en het zoeken naar de sloep zou over een paar uur kunnen beginnen. Waar zou de 'Dorus Rijkers' nu zijn? vroeg hij zich af. Gek, hoeveel maal had hij dit al niet meegemaakt en toch voelde hij iedere keer weer dezelfde opwinding en spanning. Je was dan steeds blij als je de vertrouwde stem van Bram Duit voor de zender van de 'Dorus Rijkers' hoorde, bewijs dat alles goed ging. Je kon toch nooit weten wat er gebeurde.

Niet zo lang geleden was er immers nog een moderne Engelse motor-reddingboot met man en muis vergaan tijdens een reddingspoging. Zelfs deze prachtige, zeewaardige reddingboten konden in de strijd tegen de grondzeeën ten onder gaan. Het bleven riskante manoeuvres. 't Gaf hem steeds een gevoel van verademing als de Kustwacht meldde, dat de 'Dorus Rijkers' op de terugtocht was en de gronden had gepasseerd. Dan belde hij direct de familieleden van schipper en bemanning op. Ook dezen volgden het verloop van de reddingtocht in de radio. Er waren, als de 'Dorus Rijkers' uit was, trouwens heel wat toestellen in Den Helder op de 175 m golf afgestemd.

Zolang als er schepen langs onze kust hadden gevaren, was een scheepsramp voor ieder zeedorp een zeer belangrijk, zo niet *het* belangrijkste evenement . . .

Nog eens vragen aan Kijkduin of hij al iets naders weet. Kijkduin wist echter niets nieuws te vertellen.

De 'Dorus Rijkers' gaf geen antwoord meer. Geen wonder, dacht Witsen, alle hens zijn nu op dek nodig. Moeilijk, om

rustig te blijven wachten. Hij stak weer een sigaret op; er lagen reeds meer dan vijftien peukjes in het asbakje op zijn bureau.

Traag kropen de wijzers van de klok. In de kamer was het behaaglijk warm; de kachel snorde, maar de ramen kletterden en zo nu en dan striemden harde regenbuien tegen de ruiten.

Nu wordt er op de Haaksgronden gevochten voor het leven van vier en twintig Zweden, dacht hij. Er op of er onder; Jan Kramer zet alles op alles, daar ben ik van overtuigd. Als hij straks met de vlag in top de haven binnenvalt met de geredden aan boord, wordt hij als een held bejubeld. Slaagt hij er echter niet in de schipbreukelingen veilig over te nemen en zijn er straks slachtoffers te betreuren, dan komen de stuurlieden aan de wal met hun kritiek los en breken er voor de Reddingmaatschappij moeilijke dagen aan.

De grote 'men' kan het immers niet begrijpen, dat er omstandigheden zijn, waarin zelfs het allerbeste reddingmaterieel machteloos staat. Wel onbillijk die kritiek, een dubbeltje op z'n kant kan toch op twee manieren rollen. Jan Kramer en z'n mannen zouden hun uiterste best doen. Het zou zeker hun schuld niet zijn als het misliep.

Merkwaardig, dacht Witsen, hoe weinig er nodig is om bewondering in verguizing te doen veranderen. Enfin, je moest je natuurlijk noch door bewondering noch door kritiek laten beïnvloeden. Hij kende Kramer voldoende om te weten, dat hij zich hierboven kon verheffen, maar het bleef dan toch maar een ellendig iets voor de bemanning van de 'Dorus Rijkers' als zij de vier en twintig Zweden niet zouden kunnen redden.

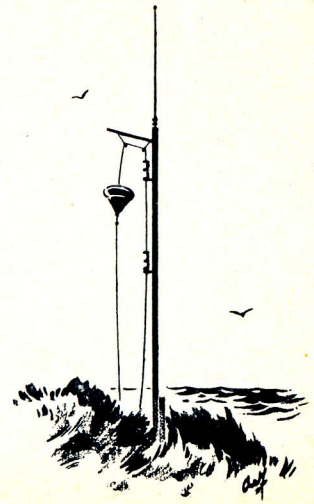

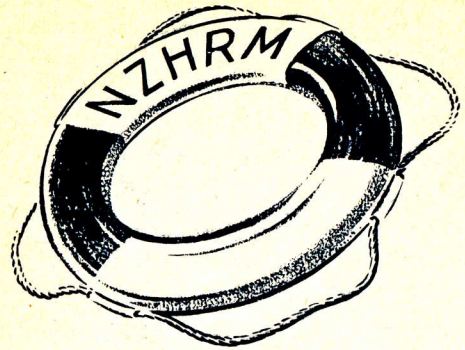

In deze stormnacht besefte hij opnieuw welk een grote verantwoordelijkheid de beide Reddingmaatschappijen droegen, die van Cadzand tot Rottumeroog voor de organisatie van het reddingwezen zorgden.

Beide maatschappijen, de Koninklijke Zuid-Hollandsche Mij. tot Redding van Schipbreukelingen, met acht stations van Cadzand tot Ter Heijde en de Koninklijke Noord- en Zuid-Hollandsche Redding Maatschappij met vier en twintig stations van Scheveningen tot Rottumeroog . . . In 1824 dank zij particulier initiatief opgericht en nog steeds uitsluitend door vrijwillige bijdragen van het Nederlandse volk in staat gesteld hun taak te verrichten . . . In de loop der jaren was een prachtige traditie opgebouwd en het Nederlandse reddingwezen had ook in het buitenland een goede naam.

De heer Witsen hield de touwtjes van het reddingstation te Den Helder reeds vijftien jaar in handen. Hij was er dankbaar voor ook een steentje te mogen bijdragen. Hij ging òp in dit werk. Tenslotte zijn het toch maar mannen als Jan Kramer en z'n makkers, en al de anderen, die zich vrijwillig beschikbaar stellen voor het reddingwezen, waar het op aan komt, ging het door hem heen. 'Wie zou er gaan als zij niet gingen!'

De 'Dorus Rijkers' was een beste boot, kosten werden niet gespaard als verbeteringen konden worden aangebracht in het materieel. Daar hebben de redders dan ook recht op. En niet alleen de bemanningen van de reddingboten. Iedere zeeman, die op de gevaarlijke Nederlandse kust in nood komt te verkeren, moet er op kunnen rekenen, dat hem door zeewaardig materieel, bemand door kundig personeel, hulp wordt geboden.

Dat was onze Vaderlandse plicht.

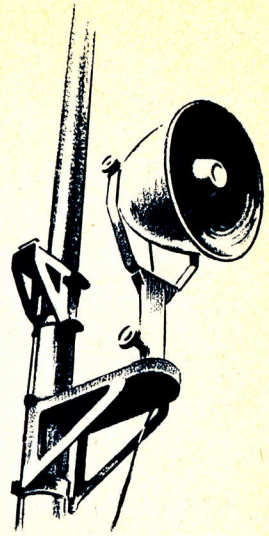

Als iedere Nederlander eens de spanning van zo'n stormnacht aan de kust kon meemaken en een reddingboot zag uitvaren, zouden de Reddingmaatschappijen minder moeite hebben om voldoende geld bijeen te krijgen voor hun stoere taak . . . Witsen voelde zich warm van bewondering worden als hij aan de 'Dorus Rijkers' dacht, die nu slingerend en stampend door de bulderende brekers voer.

Rrrrring . . . weer ratelde de telefoon. Witsen keek automatisch op de klok. Kwart over drie.

't Was de Kustwachtpost Kijkduin: 'De 'Sundsvall' heeft weer een vuurpijl afgestoken en we zagen kort daarna een witte lichtkogel.' Dan moet de 'Dorus Rijkers' vlak in de buurt zijn, dacht Witsen. Nu gaat het beginnen.

* * *

OOK op de hoge uitkijkpost naast de lange Jaap van Huisduinen, (zoals de vuurtoren Kijkduin in de wandeling wordt genoemd), werd het drama, dat zich op de Haaksgronden afspeelde, met grote oplettendheid gevolgd. De kustwachter op zijn eenzame toren was zich van zijn verantwoordelijkheid terdege bewust. De Kustwacht, behorende tot de dienst van het Loodswezen, vormde immers de ogen van het Reddingwezen. (zie pl. 11)

De Reddingmaatschappijen zorgden voor de boten en redders; gewaarschuwd moesten deze worden door het Rijkskuststation Scheveningen-radio (indien het radiografisch ontvangen

noodseinen betrof) of door de kustwachters, als deze vuurpijlen zagen opstijgen in de zwarte stormnacht.

De ogen van de Kustwacht en de oren van het Rijkskuststation vervulden een onmisbare rol in de organisatie van het Reddingwezen.

Het radiotoestel in de uitkijkpost stond afgesteld op de 175 m. Ieder ogenblik kon de reddingboot worden opgebeld. Nu kwam het er op aan de 'Sundsvall' in de gaten te houden. De zware prismakijker op driepoot werd op de plek gericht, waar de vuurpijl was gezien. Het is niet zo makkelijk om goed uit te kijken; 't is een vak dat geleerd moet worden. Goede kustwachters hebben verstand van zee en van schepen. De in dienst vergrijsde kustwachter, die op deze Novembernacht wacht liep, had de Haaksgronden onder alle weersgesteldheden met zijn kijker afgezocht; weinig ontging hem. Het was dus geen toeval, dat hij de vuurpijl van de 'Sundsvall' had opgemerkt. ''t Wordt voor de 'Dorus Rijkers' een zware tocht,' bromde hij. In zijn journaal schreef hij de bijzonderheden van de wacht: '2.15 uur. Vuurpijlen in richting 271°. Secretaris reddingcommissie gewaarschuwd.'

De kustwachter en de heer Witsen waren niet de enigen die de radio-ontvanger op 175 m hadden afgestemd. Jan Kramers vrouw zat, sedert de 'Dorus Rijkers' was uitgevaren, met een breiwerkje voor het toestel, waaruit zij zo nu en dan mededelingen hoorde over de gang van zaken. Haar beide kinderen, de twaalfjarige Jan en de achtjarige Mientje waren wakker geschrokken toen een bulderende storm-

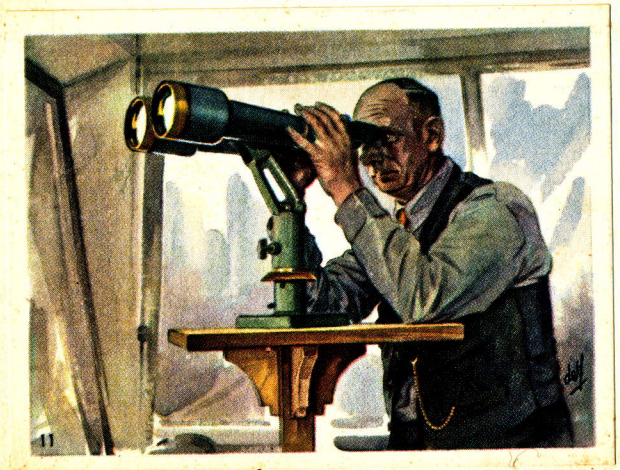

vlaag het raam openrukte en het glas rinkelend de kamer in viel. Op blote voeten renden zij naar de huiskamer en begrepen direct, dat er iets aan de hand was. 'Is Vader uit?' vroeg jonge Jan terwijl hij de slaap uit z'n ogen wreef. Mientje huilde nog van de schrik. 'Blijven jullie maar hier,' zei vrouw Kramer nadat zij de deur van de slaapkamer met moeite had dicht gekregen. Mientje legde zij op een paar stoelen, waar zij spoedig in slaap viel, maar jonge Jan was klaar wakker en vroeg honderd uit.

'Waar is de 'Dorus' naar toe, Moeder? Waar zit het Zweedse schip? Hoe laat is Vader vertrokken? Zijn er veel mensen aan boord?' De ene vraag volgde op de andere. Z'n ogen schitterden van opwinding. Vrouw Kramer streek hem over zijn verwarde haren. Zij moest voortdurend aan de reddingboot denken, die nu in deze zwarte stormnacht worstelde tegen de zee. Dit wachten viel haar nooit mee; als je maar iets kon doen, maar om zo in je eentje thuis te zitten en telkens op te schrikken als er iets in de radio werd gezegd, neen, daar kon ze moeilijk aan wennen. Toen zij tien jaar oud was, had zij haar vader verloren. De logger waarop hij voer verging met man en muis. Vermoedelijk op een mijn gelopen, maar de oorzaak van deze ramp werd nimmer opgehelderd. Nooit zou zij het stille verdriet van haar moeder vergeten . . . Jan Kramer lachte om haar onrust. 'Je hoeft je voor ons geen zorgen te maken, vrouw', zei hij dan. 'De 'Dorus Rijkers' kan tegen een stootje.' Dat wist ze ook wel, maar dan deed het altijd voorkomen of zo'n brandingtocht over de gronden niets bijzonders was. Uit de verhalen, die zij dan later te horen kreeg van

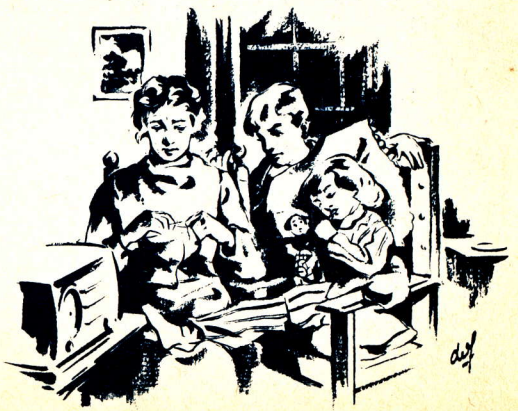

Bram Duits vrouw, kon ze echter goed opmaken, dat het wel eens heel erg had gespannen. Zo verschillend als de mensen zijn, zo verschillend is ook de wijze waarop zij hun ongerustheid laten merken. Toen de bemanning van de 'Dorus Rijkers' werd gealarmeerd, vierde Arie Blokker juist een belangrijk familiefeest. Niet minder dan z'n zilveren bruiloft. Bram Duit, die op z'n fiets de huizen van de opstappers langs ging, stond even verbouwereerd te kijken toen hij bij Arie Blokker aanbelde. 't Was na middernacht en dan verwacht je niet luidkeels 'Lang zullen ze leven' te horen zingen. Het bruidspaar omringd door familieleden en vrienden, keek vreemd op toen Bram Duit haastig de kamer binnenstapte. 'Een Zweeds schip bij de Haaks, je moet aan boord komen,' zei hij gejaagd. Arie Blokker, in z'n beste Zondags pak, met een grote bloem in het knoopsgat, sprong direct op 'Ik kom,' riep hij en rende, zonder van iemand afscheid te nemen, de straat op. Z'n vrouw trachtte hem te bewegen om andere kleren aan te trekken, maar Arie wilde er niets van weten. Weg was hij.

Vrouw Blokker kon zich echter maar niet verzoenen met de gedachte, dat 't beste pak van haar man een zoutwaterbad zou krijgen . . . De bruiloftsgasten bleven bijeen; de radio werd op tafel gezet. In grote spanning volgden zij het verloop van de strijd op de Haaksgronden. 'Zonde van Arie's beste pak,' zuchtte vrouw Blokker telkens . . .

* * *

ACHTER de witgeschilderde koperen beschermkap van de 'Dorus Rijkers' stonden drie zwijgende mannen in oliegoed, zwemvest en lange rubberlaarzen. Schipper Jan Kramer had de spaken van het stuurrad in ijzeren greep. Voortdurend hield hij de brekers in de gaten, die op de reddingboot afstormden. Naast hem, zich vasthoudend aan steungrepen, be-

vonden zich twee opstappers. De stuurman zat in de kajuit, waar het bedompt rook omdat het luik moest worden gesloten. Met z'n voeten schoor tegen een bank trachtte hij te blijven zitten, ondanks de heftige bewegingen der boot.

Ingespannen luisterde hij, met de microfoon tegen het oor, naar de berichten van de kustwacht. (zie pl. 12) Bram Duit had niet spoedig last van zeeziekte maar benedendeks werd het toch ook hem wat benauwd. De 'Dorus Rijkers' viel soms met een geweldige smak in een golfdal en deze heftige bewegingen waren in staat om zelfs een oude rot in het vak in de war te brengen. Parels zweet stonden op z'n voorhoofd; hij snakte naar frisse zeelucht, maar bleef trouw op zijn weinig benijdenswaardige post. Vergeleken met Hein Smit, de motordrijver, had hij nog geen reden tot klagen. Smit moest het zien uit te houden in de naar olie en afgewerkte gassen ruikende motorkamer. Smit was echter 'brandschoon', zoals de bemanning van de 'Dorus Rijkers' iemand betitelde, die onder geen enkele omstandigheid zeeziek was te krijgen. Hij kauwde zelfs op een tabakspruim; Bram Duit kokhalsde alleen al bij de gedachte aan deze onsmakelijke mondvulling! Op dek was het wel fris, maar heel nat. Voortdurend werden de drie redders overstelpt door stortzeeën, die op dek kletsten en telkens moesten zij hun ogen schoon wissen. Zij doken bij iedere kruller, die de 'Dorus Rijkers' bestormde, onder de beschermkap. De zee 'stoof' en het water drong overal binnen. Zij voelden straaltjes langs hun rug lopen, ondanks de hoge kraag van de oliejas. Hun vingers werden koud en stijf, hun gezichten stonden strak.

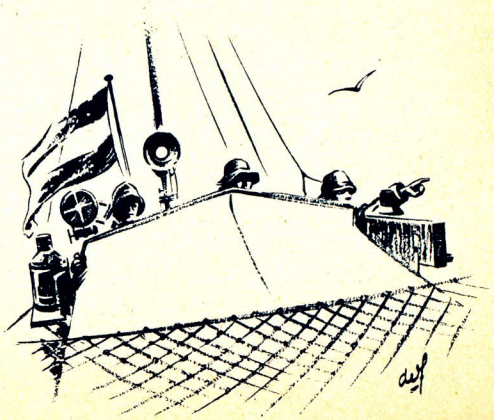

De 'Dorus Rijkers' slingerde onbarmhartig; geen

ogenblik werd de bemanning rust gegund.

Jan Kramer tuurde op de verlichte kompasroos en keek af en toe op de klok. Wel draaide de motor op volle toeren, maar het smakken in de golfdalen en de aanstormende brekers remden de vaart. Meer dan zes mijl per uur door het water liepen zij niet. De vloed was nog tegen ook. Jan Kramer koerste door het onverlichte Westgat, midden tussen de Noorder- en Zuider-Haaksgronden. Opstapper Klaas Been had de binocle in z'n rechterhand (met z'n linker greep hij zich vast aan de steunstang langs de beschermkap) en trachtte de duisternis te doorboren. De lens bleef nat en afvegen met een doek gaf weinig; ook de doek was binnen enkele minuten doorweekt met water. Zouden zij nog op tijd komen? Dit was de gedachte die allen bezielde. Hoe zou de 'Sundsvall' liggen? Dwarszees, zodat er lij was, of met de kop, of met het achterschip in de wind? In dit laatste geval kon gerekend worden op het volle geweld der grondzeeën. Jan Kramer besefte, dat hij dan voor een hopeloze taak zou staan.

'Hallo, hallo Dorus Rijkers, hier Kustwacht Kijkduin' klonk het plotseling keihard uit de luidspreker aan dek. 'Horen jullie mij. Ik ga over op luisteren. Over.'

Bram Duit antwoordde direct en vroeg wat er aan de hand was. Kijkduin deelde mede, dat vóór de stranding een van de sloepen van de 'Sundsvall' was weggedreven met twee man en dat de 'Brandaris' was uitgevaren om te zoeken. Als zij de opvarenden van de 'Sundsvall' aan boord hadden, zouden zij

eveneens moeten gaan zoeken. Dan wordt het een lange tocht dit keer, dacht Jan Kramer. Hij meende stuurboord vooruit een licht te zien. Ingespannen tuurde hij in de zwarte nacht. De grondzeeën werden hoger en hieraan kon hij merken, dat hij de rand van de gronden naderde. 'Een vuurpijl!' schreeuwde Arie Blokker. Inderdaad, even aan stuurboord rees in snelle vaart een vuurpijl omhoog. 'Schiet een witte lichtkogel af,' beval Schipper Kramer. De seinmiddelen lagen in een kastje onder de beschermkap en de lichtpistool was spoedig voor de dag gehaald.

Blokker schoof een patroon in de loop, richtte deze omhoog en haalde de trekker achteruit. Een knal . . . en op 80 m hoogte bleef een witte vuurbal in de lucht hangen, die, langzaam dalend, met de wind wegzeilde.

We hoeven tenminste niet naar de Zweed te zoeken, dacht Jan Kramer, dat 's een voordeel. En ze leven nog aan boord. Onze lichtkogel hebben ze zeker gezien en nu weten zij, dat de reddingboot in aantocht is. Hij grinnikte en klemde de lippen op elkaar. 'Nu er op los. We *zullen* ze hebben; de 'Dorus' lapt 't 'm wel.'

Bram Duit en Simon Spits kwamen ook op dek; alle hens waren straks nodig als de reddingboot langszij van de 'Sundsvall' zou schieten. Het duurde nog lang voordat de redders de zwarte romp van het Zweedse schip zagen aftekenen tegen de stormlucht. (zie pl. 13) 'Hij ligt met de kop om de Zuidoost, schipper,' zei Arie Blokker, die de beste ogen had van hen allen. 'De zeeën slaan over het hele schip heen. Ik geloof dat-ie slagzij heeft over bakboord.' De stroom trok hier om de Noord-

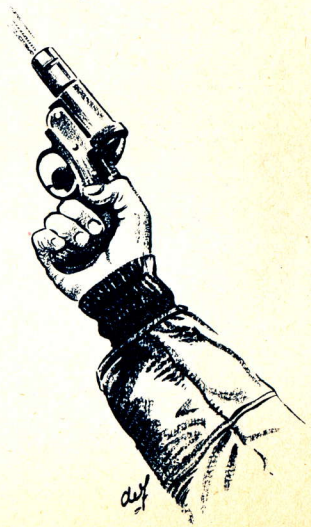

oost. De 'Dorus Rijkers' moest dus aan bakboordzijde langszij schieten. Bram Duit ontstak het zoeklicht en trachtte dit op de 'Sundsvall' te richten. Het lukte hem niet direct. De grondzeeën belaagden de 'Dorus Rijkers' van alle kanten tegelijk, botsten tegen elkaar op en spoten in fonteinen omhoog. De zee rookte. . . .

Simon Spits verloor zijn evenwicht en kwakte tegen de railing aan stuurboord. Arie Blokker had hem nog net bijtijds bij z'n lurven. Dat scheelde weinig of ze hadden een man verloren. Niemand hoefde zich de illusie te maken om nog kans op redding te hebben in deze kokende zee.

'Daar gaat ie dan,' dacht Jan Kramer, toen hij de situatie had opgenomen. 'Nu of nooit. Er op of er onder.'

Met de kop om de West voer hij op de 'Sundsvall' af. De opstappers, Been, Blokker en Spits beenden naar het voorschip, zich stevig vasthoudend aan hekwerk en stutten van het springnet. Zij zouden trachten een tros over te smijten, in de hoop, dat de schipbreukelingen deze zouden grijpen en beleggen. Bram Duit bediende het zoeklicht. Een deklamp verlichtte het springnet tussen mast en stuurkap. De 'Dorus Rijkers' schudde de witte schuimmassa van een grondzee van zich af en boorde de neus diep in de golven. De 'Sundsvall' lag met het achterschip bijna gelijk met het water. Het voorschip rees hoger en vormde nog enige beschutting. Loodrecht stoven de brekers achter het voorschip omhoog en vielen als een waterval omlaag. Aan bakboord, op en onder de brug, stonden de schipbreukelingen. Jan Kramer bracht het voorschip tot vlak bij de onderbrug; Arie Blokker smeet de tros; behendig werd zij door een der Zweden gegrepen en belegd om een bolder.

'De tros vieren als we weggeslagen worden,' schreeuwde Jan Kramer, maar op het voorschip hoorden ze hem niet. De drie opstappers wisten echter wat hen te doen stond. Nu hing alles af van de wijze waarop Kramer met de 'Dorus Rijkers' ma-

14

noeuvreerde. Hij had 't plan in z'n hoofd. Langzaam vooruit, tot met de neus vlak tegen de 'Sundsvall'. Daarna het roer bakboord aan boord en dan zó, met de motor op volle kracht vooruit, proberen langszij te schieten . . .

Het wrak had echter zware slagzij en Kramer keek met zorg naar de mast van de 'Dorus Rijkers', die nog maar net vrij zwaaide van een sloepsdavid . . . Een der schipbreukelingen waagde de sprong toen de reddingboot door de zee werd opgenomen en met het hekwerk tot bijna de brug kwam. Hij viel voorover in het springnet met de scheepshond Jens in zijn armen. (zie pl. 14) Simon Spits greep hem snel, trok hem aan dek en duwde hem, mèt de hond, zonder pardon in de voorkajuit. Het luik bleef maar even open, net voldoende echter om een slok water te nemen. Een plotseling van om de Oost aanrollende grondzee (van enige regelmaat in de branding was hier geen sprake), smeet de 'Dorus Rijkers' met een geweldige smak tegen de harde romp van de 'Sundsvall'. De rubber stootgordel ving de ruwe klap goed op maar het was toch een beroerde sensatie. Nu sprongen twee schipbreukelingen tegelijk over. Een in het springnet, de andere viel onzacht op het gladde dek. Deze klauterde direct overeind en zocht beschutting achter de beschermkap.

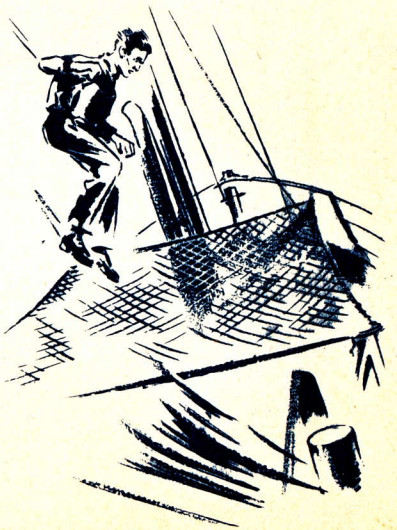

Bram Duit loodste beiden in de achterkajuit. Dat waren drie man en een hond. Arie Blokker en Klaas Been hadden de grootste moeite om de tros te behandelen. 't Ene ogenblik lag de 'Dorus Rijkers' vlak naast het wrak en het volgende op wel twintig meter afstand. Als de tros niet bliksemsnel werd opgevierd, zou hij knappen. Zij werkten als paarden en vergaten alles om zich heen. Slechts op één

ding moesten zij letten: de tros. Simon Spits en Bram Duit hielpen de schipbreukelingen opvangen. Het overnemen van de volgende tien ging zeldzaam vlot. De 'Dorus Rijkers' sprong eensklaps zó hoog op, dat het dek vrijwel gelijk kwam met de brug. Tien Zweden aarzelden geen moment en stapten over als of dit de gemakkelijkste zaak ter wereld was. Jan Kramer had intussen reeds van een der geredden gehoord, dat de kok z'n arm had gebroken en onmogelijk zou kunnen springen. Men had aan boord van de 'Sundsvall' een soort brancard voor hem gemaakt en hem daarop vastgebonden. Deze werd nu langzaam afgevierd. Het was een angstig gezicht om de kok te zien zweven tussen lucht en water. Hij jammerde van de pijn maar er moesten korte metten worden gemaakt. Een paar Zweedse matrozen hielpen de redders aan boord van de 'Dorus Rijkers' de brancard snel grijpen en naar zich toe trekken; net op het moment, dat de reddingboot in een golfdal plofte. Tijdig liet men aan boord van de 'Sundsvall' de tros los waarmede de brancard werd gevierd. Zij kwakte op het dek van de reddingboot en met man en macht moest men beletten, dat zij over het glimmend gladde dek zeulde. Arie Blokker greep z'n mes en sneed vlug de touwen door, waarmede de beklagenswaardige patiënt was vastgebonden. Hij gilde het uit van de pijn toen men hem beetpakte en in de voorkajuit duwde.

Hier viel hij half bewusteloos op de vloer neer en bleef daar versuft liggen. Door de lastige manoeuvre met de brancard was Jan Kramer een ogenblik de controle over de 'Dorus Rijkers' kwijt. Een zware zee nam de reddingboot als een veertje op en smeet haar met grote vaart weg.

Klaas Been en Simon Spits zagen geen kans de tros tijdig te vieren; deze kwam snaarstijf te staan en brak. In een oogwenk lag de reddingboot wel honderd meter beneden het wrak. Een nieuwe aanval werd ondernomen; er stonden nog tien schipbreukelingen op de brug onder wie kapitein Erikson. Deze volgde de manoeuvres van schipper Kramer met stijgende be-

wondering. Dit was meesterwerk. Zoiets had hij in z'n lange zeemansloopbaan nog nooit gezien.

De reddingboot botste met haar voorschip tegen de 'Sundsvall' en de twee redders bij de voorbolder vielen voorover door de schok. Drie Zweden benutten de kans. Nog zeven man moesten worden gered. Klaas Been smeet, zodra hij weer stond, de voortros over maar hij miste. Even later lag de reddingboot opnieuw op grote afstand van de 'Sundsvall'.

De storm raasde met ongetemde kracht door. Wel waren de wolken gebroken en de maan werd zichtbaar. Jan Kramer, tot in alle vezels gespannen, probeerde nu recht tegen de wind en stroom in, de kop van de 'Dorus Rijkers' vlak bij de 'Sundsvall' te brengen. De voorsteven moest een vuurproef doorstaan maar de mast liep nu tenminste geen gevaar meer. Aangezien de slagzij van de 'Sundsvall' voortdurend toenam, was het inderdaad vrijwel niet meer mogelijk het wrak op andere wijze te benaderen. 'Hou je vast,' schreeuwde hij, vlak voordat hij de 'Sundsvall' ramde.

Een nijdige klap en vijf man waagden de sprong. Zij vielen over elkaar heen op het dek en zochten toevlucht in de achterkajuit. Een zesde schipbreukeling wilde ook springen maar weifelde een moment en kwam tussen reddingboot en schip in zee terecht.

Bijna kwam hij knijp tussen reddingboot en schip. Jan Kramer zette direct de motor op achteruit.

Een zware roller sleurde de reddingboot echter mee. Spannende momenten volgden.

'Daar drijft-ie,' riep Arie Blokker opgewonden toen de witschuimende breker voorbij was geraasd. 'Vlak bij, aan stuurboord!' Dat was een geluk. Jan Kramer legde het roer aan boord en de drenkeling kon onmiddellijk het aan stuurboord over de railing hangende klimnet grijpen. (zie pl. 15)

Hij klauterde tegen de grote mazen van het net naar boven en werd door krachtige handen aan dek getrokken.

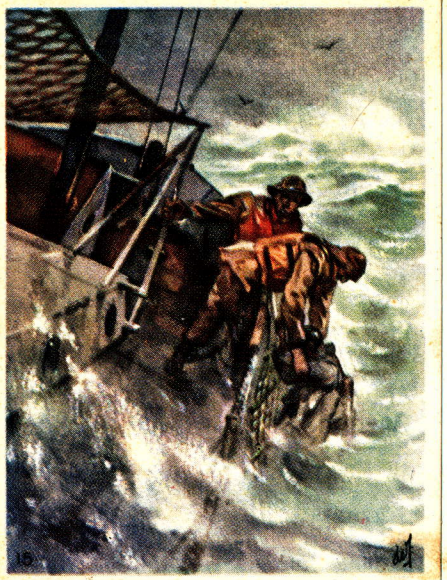

Kapitein Erikson stond nu alleen op de kapot geslagen brug van zijn verloren schip. Nog jaren later zou hij zich herinneren wat er in die momenten in hem omging. De 'Sundsvall' was immers een stuk van hemzelf. Hij had bijna alle zeeën met dit schip bevaren. Over stille tropische wateren onder een gloeiende zon. Door klamme mistbanken bij de Noordkust van Amerika, waar ijsschotsen de scheepvaart bedreigen. Over de blauwe Middellandse zee, langs zonbeschenen eilanden, met een geschiedenis zo oud als de mensheid. Vele stormen waren over kapitein Erikson heen gegaan, maar dit was zijn eerste schipbreuk.

De 'Sundsvall' betekende voor hem meer dan zó maar een schip. Dat hij nu dit schip moest prijsgeven viel hem uiterst zwaar. Er was geen keus, ieder ogenblik dreigde de 'Sundsvall' te breken ter hoogte van de brug. Scheuren waren reeds zichtbaar. Het achterschip zat er 'onder', de slagzij nam toe. Erikson had de scheepspapieren in een zeildoekse zak bij zich. Hij besefte geen schuld te hebben aan deze stranding. Alle maatregelen om haar te voorkomen had hij genomen. De rampspoedige averij, eerst aan het roer, daarna in de machinekamer en tenslotte het breken van de ankerkettingen, maakten deze schipbreuk onvermijdelijk. Zwaar drukte hem de verantwoordelijkheid voor de beide matrozen die met de sloep waren weggedreven. Was het een fout geweest de sloep naar buiten te draaien en half te laten strijken?, vroeg hij zich telkens af.

Daar naderde de 'Dorus Rijkers' voor de laatste aanval.

Hoog sprong de boot op; door de top van een woeste breker schoot zij met grote vaart naar het wrak. Kapitein Erikson greep de brugrailing vast. Dat gaat niet goed, vloog het door hem heen. Schipper Kramer besefte dit ook. Hij legde het roer bakboord aan boord maar de boot was niet meer bestuurbaar. 't Stuurboordanker bleef haken achter een stut van de 'Sundsvall'; de vaart werd plotseling geremd en een ondeelbaar ogenblik hing de 'Dorus Rijkers' aan het wrak. De stok van het anker brak echter en de reddingboot viel plat op zij in zee. De bemanning was op haar qui-vive en greep zich met beide handen vast.

Jan Kramer voelde hoe z'n voeten boven dek zweefden; hij hing aan het roer. In de voor-, en achterkajuit werden de schipbreukelingen als kaarten door elkaar heen gegooid. Zij kwakten tegen de scheepswand en enkelen liepen ernstige kneuzingen op.

Voor de arme kok was deze smak een helse pijniging. De 'Dorus Rijkers' herstelde zich snel; de boot richtte zich en opnieuw trachtte schipper Kramer het wrak te benaderen. Deze poging slaagde. Kapitein Erikson sprong resoluut in het net.

Alle hens gered, tenminste al degenen, die zich aan boord bevonden.

Dwars over de Haaksgronden voer schipper Kramer nu naar het Molengat. De sleepzak werd aan een lange tros uitgevierd. De golfstillende oliekranen gingen open. De kegelvormige zeildoekse sleepzak remde de vaart van de boot, tengevolge waarvan zij niet door de brullende grondzeeën werd meegesleurd. Deze stoven voor de 'Dorus Rijkers' uit. Witte schuimende watermassa's die alles met dood en verderf bedreigden. Het was zes uur in de morgen. Ruim twee en een half uur hadden Jan Kramer en zijn mannen nodig gehad om de vier en twintig man van de 'Sundsvall' van boord te halen. De Zuidwesterstorm raasde nog steeds door. In het Molengat, beschut door de Noorder Haaksgronden, wilde Kramer even

op en neer houden om telefonisch overleg te plegen met de Kustwacht. Bram Duit had hem rapport uitgebracht over de schipbreukelingen. 'We hebben, behalve de kok, nu nog meer gewonden aan boord,' zei hij, 'maar alleen met de kok is het ernstig gesteld. De anderen liepen kneuzingen op en blauwe plekken. Wij hebben een paar wondjes verbonden. De kok ligt in kooi maar hij moet zo spoedig mogelijk naar de wal.'

'Vraag instructies aan meneer Witsen,' zei Jan Kramer. Even later verbrak de 'Dorus Rijkers' de radiostilte. Door vele luisteraars ging een schok toen zij plotseling de vertrouwde stem van Bram Duit hoorden zeggen dat vier en twintig Zweden waren gered en dat de 'Dorus Rijkers' nu in het Molengat was. 'De kok heeft een ernstige armbreuk en is half bewusteloos, de schipper vraagt of hij eerst moet zoeken naar de vermiste sloep of de kok aan wal moet brengen.'

'Hallo, hallo 'Dorus Rijkers', klonk het even daarna keihard aan dek. 'Hier Kustwachtpost Kijkduin. Ja we hebben je goed verstaan en gelukgewenst met je redding. Dat 's mooi werk geweest. De 'Brandaris' is al ter hoogte van de Eierlandse Gronden en over een uurtje, met dagworden, komt een vliegtuig mee helpen zoeken. Jullie moeten eerst binnenkomen en de mensen ontschepen. We zullen een ziekenauto bestellen en je moet aan de kop van de haven meren. Heb je me goed verstaan? Ik ga over op luisteren. Overr.'

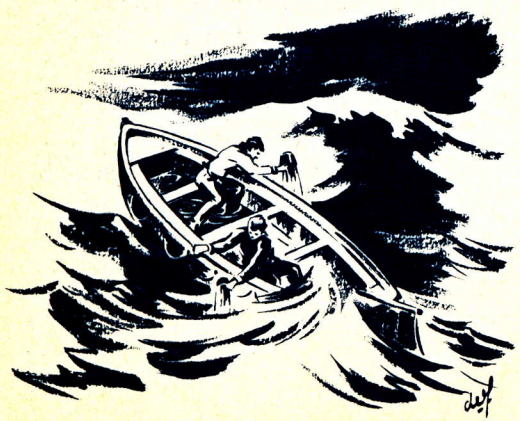

'Dat is begrepen,' antwoordde Bram Duit en zette de zender af. Schipper Kramer had het bericht van de Kustwacht reeds op dek gehoord en koers gezet naar de rede van Den Helder. Er zat nog altijd vloed in het water; de 'Dorus Rijkers' zet-

te goed door. De schipbreukelingen kwamen even tot rust; tot nu toe waren zij in de kajuit heen en weer geslingerd en hadden niet veel anders kunnen doen dan zich vasthouden. Nu trokken ze hun doornatte plunje uit en kleedden zich in het roodbaaien goed, dat stuurman Duit voor de dag haalde. Een paar flesjes rum gingen rond en velen namen een fikse teug. Sommigen lagen echter miserabel zeeziek op de vloer. Het kon hen niets meer schelen of zij nat waren.

In de kille, grauwe ochtendschemer liep de reddingboot de haven van Nieuwediep binnen.

Er stonden, ondanks het vroege uur, vele belangstellenden op de steiger. Zij hielpen de Zweedse schipbreukelingen aan wal en de kok werd voorzichtig in de ziekenauto gelegd. De overigen gingen in auto's naar het hotel. Lampen van persfotografen flitsten; zwijgend keek men naar het tafereel, dat vele inwoners van Den Helder al menigmaal hadden gezien.

In de loop van 125 jaar waren immers al ruim 1500 schipbreukelingen te Den Helder aan wal gezet . . .

Kapitein Erikson bedankte schipper Kramer met een stevige handdruk.

De Zweedse en Nederlandse zeeman konden elkaar niet verstaan, doch zij begrepen elkaar volkomen.

Zodra de schipbreukelingen van boord waren, liet Kramer de trossen los gooien en hij voer door naar het Loodskantoor. De heer Witsen had de hele nacht achter zijn bureau gezeten, voortdurend contact houdende met de Kustwacht en reddingstations van Texel en Terschelling.

Valkenburg had hem meegedeeld, dat een Marinevliegtuig tegen zeven uur zou opstijgen. De 'Brandaris' was nu al dwars van Texel aan het zoeken en de 'Joan Hodshon' hield nog steeds op en neer achter de Zuidwesthoek van de Eierlandse gronden. Hij wenste Jan Kramer geluk met deze prachtige redding, maar er werd nog niet verder over gesproken. Op de kaart wees hij hoever de sloep zo langzamerhand kon zijn

weggedreven. 'Ik geef de 'Brandaris' de meeste kans,' zei hij, 'maar hoe meer boten zoeken des te beter is het; de 'Joan Hodshon' bewaakt de Eierlandse Gronden. Als de sloep daar op terecht zou komen is zij verloren. Het marinevliegtuig zal nu wel zijn opgestegen en 't kan dus spoedig de verkenning beginnen. Het vliegt in de koersen Zuid-West en Noord-Oost langs de kust van Texel, eerst twee mijl uit de wal en dan verder weg.'

Jan Kramer hoefde niets meer te horen; hij wist al genoeg. 'We vertrekken direct,' zei hij. De motor draaide nog, een kort bevel om de trossen los te gooien en daar ging de reddingboot opnieuw de storm tegemoet.

De bemanning had reeds kans gezien het kacheltje aan te maken en koffie te zetten. Dat deed goed. Zij waren koud en moe geworden. Nu het dag begon te worden konden zij de schade opnemen, die de 'Dorus' had opgelopen. Van stuurboordanker stak alleen de stok uit het kluisgat. De voorsteven had de geweldige opstopper goed verwerkt al was hij flink verbogen. Alle nagels hadden het echter gehouden en van lekkage geen spoor.

Enkele railingstutten stonden krom, een reddingboei was weggeslagen en tevens werden een bootshaak en slaggaard vermist. Hein Smit toonde zich uiterst tevreden over het gedrag van de motor. 'Geen foute slag gemaakt,' zei hij glunder. 'Met die ene schuiver leek het een ogenblik mis te gaan, maar het karretje hield zich best.'

Je gaat een motor nu eenmaal niet aaien, maar Hein Smit zou er toe in staat zijn geweest.

Bram Duit haalde wat scheepsbeschuit voor de dag en smeerde er dik boter op. Zij zouden het voorlopig, totdat zij het Molengat uit waren, nogal rustig hebben en van deze gelegenheid moest gebruik worden gemaakt. Rustig is overigens een betrekkelijk begrip. De meeste landrotten zouden op dit tochtje door het Molengat al behoorlijk zeeziek zijn geworden.

Arie Blokker had niet alleen de beste ogen van de zes opvarenden der reddingboot, doch beschikte ook over de scherpste oren.

'Er is een vliegtuig in de lucht,' zei hij en wees naar het Westen. 'Het zit nog achter de wolken.' De overigen hoorden niets; de motoren en de zee overstemden ieder ander geluid. Blokker had toch gelijk; korte tijd later bewoog een zwarte stip zich met grote snelheid om de Noordoost.

Jammer, dat we nog een uur te varen hebben voordat we buiten de gronden zijn, dacht Kramer. Het belangrijkste is nu wel, dat de sloep wordt gevonden, maar de 'Sundsvall' was op de Haaksgronden gestrand en dat was zijn terrein. Hij vond dus dat alles wat met deze scheepsramp te maken had, door hèm behoorde te worden opgeknapt. De Terschellingers op de 'Brandaris' zouden het toch net zo min waarderen als de 'Dorus Rijkers' ging redden op de Terschellinger gronden!

In vroeger eeuwen uitte deze concurrentie tussen aan elkaar grenzende zeedorpen zich wel eens op hardhandige wijze: er was toen nog geen sprake van een georganiseerd reddingwezen en de kustbewoners beschouwden ieder gestrand schip als een welkome buit.

Aan het redden van de schipbreukelingen werd weinig of geen aandacht besteed, des te meer aan de kostbare lading van het verongelukte schip. Weinig verheffende tonelen speelden zich dan op ons Noordzeestrand af als inwoners van naburige dorpen elkaar de buit betwistten.

Er varen reeds vele eeuwen schepen langs onze kust, doch het georganiseerde reddingwezen is nog van betrekkelijk jonge datum, al vinden wij 125 jaar dan ook een respectabele ouderdom. Iets van de oude strandrovers-instincten hebben de redders van deze tijd toch nog wel in hun bloed. De lading van het gestrande schip laten zij natuurlijk met rust. Geldelijke voordelen spelen geen enkele rol meer, maar zij gunnen de eer van een redding op 'hun' terrein niet aan anderen. Dit is de

gezonde naijver, die het reddingwezen levend houdt en dus tenslotte ook de schipbreukelingen ten goede komt.

* * *

'LOOPT de motor wel volle kracht?' vroeg Jan Kramer aan motordrijver Smit. 'Reken maar van Yes, schipper,' antwoordde deze. 'Maximum aantal toeren. Ik denk dat we acht mijl lopen door 't water.' Bram Duit riep de motorreddingboot 'Brandaris' op.

'Hallo, hallo, Brandaris, hier motorreddingboot Dorus Rijkers. Wij varen door het Molengat naar buiten en gaan zoeken naar de vermiste sloep. Waar zijn jullie nu en heb je me goed verstaan? Over op luisteren. Overr.'

De 'Brandaris' was wakker; onmiddellijk kwam de stuurman van deze reddingboot, Ane Mier, voor de microfoon. 'Hallo, hallo Dorus Rijkers, dat is best verstaan, nou we zijn zowat dwars van Eierland en varen om de Zuidwest. Ongeveer anderhalve mijl uit de wal. D'r staat een aardig zeetje. Zo net kwam een vliegtuig over. Over op luisteren. Over.'

Bram Duit bleef nog even praten met z'n collega op de 'Brandaris' en sprak af, dat de 'Dorus', twee en een halve mijl uit de wal, om de Noord zou varen. Kustwachtpost Kijkduin riep de 'Dorus Rijkers' op en deelde het laatste weerbericht mede. De verwachting luidde, dat de wind spoedig zou uitschieten naar het Noordwesten. Jan Kramer's gezicht betrok, toen hij dit hoorde. Er is dus haast bij, dacht hij. Als de sloep nog ronddrijft moet-ie nu worden gevonden. De Noordwester zou 'm spoedig de kust op jagen. De 'Dorus Rijkers' stampte en slingerde; de zware zeegang duidde er op, dat de drempel van het Molengat naderde. Aan bakboord lagen de Noorder Haaksgronden. Het was een machtig schouwspel, die witte waterfonteinen en hoog steigerende grondzeeën. Een wolk van schuim en stuivend water belemmerde het uitzicht en met

moeite kon de scheefhangende romp van de 'Sundsvall' worden verkend.

Het schip zat er al bijna 'onder', de zeeën joegen nu over het brugdek en de masten stonden niet meer evenwijdig. 'Hij is gebroken, schipper,' zei Simon Spits. 'Tja, die is er geweest,' antwoordde Kramer. 'We hadden niet veel later moeten komen.'

De wind begon al te ruimen en wakkerde aan tot orkaankracht. De grondzeeën op de drempel van het Molengat eisten alle aandacht op. Jan Kramer's ogen moesten overal tegelijk zijn, want zelfs zijn zeewaardige 'Dorus' kon door een onverwachts oprijzende breker plat op zij worden gegooid. Als hij er niet tijdig voor zorgde koers te veranderen, zou de reddingboot dwarszees kunnen worden getroffen. Dat moest hij zien te voorkomen. Aan stuurboord lagen de duinen van Texel. Een waterig zonnetje brak door de voortjagende wolken; de zee zag groen-grauw met witte geaderde strepen. Bij iedere invallende bui stoof het water in dichte nevels weg. Traag kropen de minuten voorbij. De mannen begonnen moe te worden nu zij niet meer de spanning voelden, die een naderende redding met zich mee bracht. In hun hart gaven zij zich immers geen schijn van kans om de sloep te vinden. Over het lot, dat de beide Zweedse matrozen had getroffen, leek geen twijfel meer mogelijk. 't Was of Jan Kramer hun gedachten raadde. 'Je kunt nooit weten,' zei hij plotseling, 'een lege sloep drijft als een meeuw op het water.'

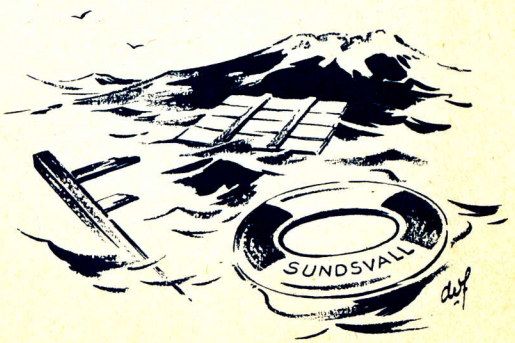

Het ronken van zware motoren werd hoorbaar. 'Daar heb je 'm weer,' schreeuwde Klaas Been. Twee streken aan bak-

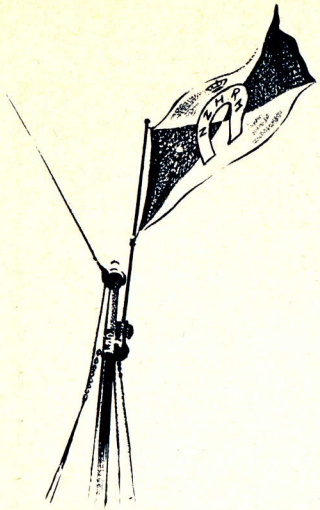

boord. Het vliegtuig vloog laag over het water om de Zuidwest. De piloot had blijkbaar nog niets gezien want hij schoot geen lichtkogels af. De wind was geleidelijk geruimd naar het Noord-Westen en de zee nam hand over hand toe. Noordwesterstorm is de gevaarlijkste voor onze kust. De branding bereikt dan haar grootste hoogte en kracht. De 'Dorus Rijkers' lag Noord-Oost voor , voer dus dwarszees en slingerde als een bezetene. Het uitzicht was zeer beperkt; de zee leek wel een golvend duinlandschap met heuvels en dalen. 'n Wonder als je hier een sloep zou ontdekken. Arie Blokker gaf eensklaps een schreeuw en wees vooruit. 'Daar drijft wat schipper,' riep hij opgewonden. Ja, warempel, hij had gelijk. Geen sloep echter, maar een paar stukken wrakhout en een reddingboei. Het had weinig zin om deze op te pikken; er mocht immers geen tijd verloren gaan, maar schipper Kramer voer toch zo dicht mogelijk langs de boei. 'Sundsvall' stond er op.

Bram Duit rapporteerde dit aan de 'Brandaris'. Deze was nu zo langzamerhand dwars van de Koog. 't Zou niet lang meer duren of beide boten moesten elkaar kunnen zien. Weer naderde het vliegtuig, nu recht op de 'Dorus Rijkers' af. Het maakte een wijde bocht en vloog daarna in Noordoostelijke richting verder. Vlak boven de reddingboot schoot het een witte lichtkogel af. (zie pl. 16) 'Hij heeft iets gezien,' schreeuwde Jan Kramer verheugd. Bram Duit greep direct de lichtpistool en vuurde ook een witte lichtkogel af. Het was nu zaak de koers van het vliegtuig te volgen. Het raakte echter spoedig uit zicht. 'Hallo, hallo Dorus Rijkers, hier de Brandaris,' klonk het keihard uit de luidspreker aan dek. De 'Brandaris' moest

dus wel zeer dicht in de buurt zijn. Stuurman Duit dook in de kajuit en hoorde van zijn collega Mier, dat ook de 'Brandaris' door het vliegtuig naar de plek waar deze de sloep had gezien werd geleid.

De redders trokken zich niets meer aan van de kletsende zeeën. Zij werden doornat, ondanks het soliede oliegoed. Simon Spits klom op het springnet en bleef met z'n armen om de mast staan. Hier had hij meer uitzicht dan achter de beschermkap. Hij moest zich krampachtig vasthouden als de 'Dorus Rijkers' de neus in de golven stak, en schudde daarna het hoofd om het zoute water in zijn ogen kwijt te raken. Weer naderde het vliegtuig. Wéér maakte het een wijde bocht om de reddingboot en vloog in Noordoostelijke richting weg. Opnieuw daalde de witte vuurbal van een lichtkogel. De spanning steeg. Wéér werden zij opgeroepen door de 'Brandaris'. 'We hebben de sloep gezien aan stuurboord,' brulde Ane Mier met reuze stem. Je oren deden er pijn van. Het vliegtuig cirkelde even benoorden de 'Dorus Rijkers' over zee. Even later kwam de 'Brandaris' in het zicht.

Het frisse blauw van de reddingboot stak helder af tegen de groen-witte zee. De 'Brandaris' sprong als een bruinvis uit de golven.

De Terschellinger redders zwaaiden. De schipper, Jelle Dekker, praaide zijn collega. 'De sloep drijft even Oostelijker,' klonk het hard uit de luidpraaier. Beide reddingboten gingen er op af. De 'Brandaris' voorop. Zij naderden nu de wal en waren nog maar net buiten de grondzeeën, die op de derde bank braken. Het vliegtuig cirkelde met grote snelheid vlak boven de golftoppen rond de 'Brandaris' en 'Dorus Rijkers'. Ineens kreeg Jelle Dekker de sloep in de gaten; hij zag twee mannen er in, die met hun armen zwaaiden. Ook de 'Dorus Rijkers' naderde. De golfstillende kranen werden opengedraaid en de inhoud van verschillende blikjes olie werd over de golven uitgegoten. Snel verspreidde de dunne olielaag zich

over de zee en streek de windkoppen op de golven glad.

Er mocht geen tijd worden verloren; de reddingboten zouden zich immers niet veel dichter bij de kust mogen wagen. Kwam de sloep in de branding, dan ging zij onherroepelijk onderste boven. Jelle Dekker begreep wat hem te doen stond. 'Schiet een lijn over ze heen Ane,' beval hij z'n stuurman. Het lijnpistool lag gereed. De vuurpijl werd in de loop geschoven en de schietlijn er aan bevestigd. Ane Mier spande de haan, richtte de pistool boven de sloep en haalde de trekker achteruit. Een luide klap en sissend suisde de vuurpijl in een wijde boog weg met de dunne lijn er achter aan. (zie pl. 17) Ane Mier had best gemikt. De lijn kwam over de sloep te vallen. Direct werd zij door de schipbreukelingen gegrepen. Snel palmden zij de lijn naar zich toe. Op de 'Brandaris' was aan het uiteinde van de schietlijn een stevige sleeplijn bevestigd. Slechts enkele minuten na het afvuren van de lijnvuurpijl was de verbinding tussen reddingboot en sloep tot stand gebracht. De wit gekuifde brandingrijen, met donderend geweld brekend op de banken, lagen reeds vlak bij. Langzaam voer de 'Brandaris', de kostbare last aan een lange lijn achter zich aan slepend, om de West. De sloep stond half vol water en was dus zwaar. Als de sleeptros nu maar sterk genoeg bleek te zijn. De 'Dorus Rijkers' hield echter een oogje in het zeil. De schipbreukelingen waren doodsbleek en leken aan het eind van hun krachten. Op enkele honderden meters van de buitenste bank riep Jelle Dekker door de luidpraaier: 'Neem jullie ze maar over, Jan. Ze moeten toch naar Den Helder'.

Jan Kramer liet

zich dit geen twee keer zeggen. Behoedzaam bracht hij de reddingboot dichter bij de sloep. Arie Blokker wierp er behendig een werpboei met lijn in, die door de schipbreukelingen werd gegrepen. De redding was nu een kwestie van seconden. De 'Dorus Rijkers' botste tegen de sloep op en hout splinterde. Krachtige armen sleurden de uitgeputte, verkleumde schipbreukelingen aan dek. De 'Brandaris' kapte de sleeptros; de sloep dreef snel naar de gronden. Even later werd zij door de branding gegrepen en kapseisde . . .

Met de kiel boven spoelde zij aan op het strand van Texel. Bram Duit schoot een groene lichtkogel af. 'Alle hens gered,' betekende dit. Het vliegtuig vloog nog een ererondje en verdween toen snel in Zuidwestelijke richting uit zicht. Het had prachtig werk verricht. De 'Brandaris' wendde de steven. De Terschellingers hadden nog een paar uur slingeren voor de boeg alvorens zij hun eiland zouden hebben bereikt. Weliswaar kwamen zij met lege handen terug, maar zij hadden de sloep dan toch maar het eerst ontdekt en opgepikt. Zij gunden het Jan Kramer wel de schipbreukelingen naar de wal te brengen.

In de kajuit van de 'Dorus Rijkers' kregen de beide Zweden droge kleren aan en werden onder de wol gestopt. De arme kerels lagen rillend en klappertandend in kooi. Zij hadden een vreselijke nacht achter de rug.

Nimmer zouden zij het moment vergeten, dat de sloep als een speelbal van wind en golven wegdreef in de zwarte stormnacht. De lichten van de 'Sundsvall' raakten uit zicht. Telkens sleurden hoge zeeën de sloep met grote vaart mee. Spoedig stond zij tot de doften toe vol water. De beide matrozen hielden

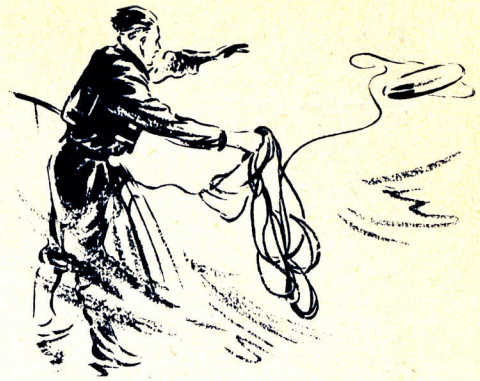

gelukkig het hoofd koel. Aan roeien hoefden zij niet denken, maar wel was het een levensbelang om het water uit de sloep te verwijderen. Tot hun knieën stonden zij in het koude water te hozen. Deze lichaamsbeweging was hun redding. Zij hoosden met de moed der wanhoop. 't Leek onbegonnen werk; telkens spoelde er weer een zeetje in de sloep. Gelukkig behoorde ook een sleepzak tot de inventaris. Deze ging aan een lange lijn overboord. Dit bracht verbetering in de toestand. De sloep werd nu niet meer met iedere kruller meegesleurd. Na een uur konden zij constateren, dat de strijd tegen het water in de sloep niet hopeloos meer was. Van rusten kon echter geen sprake zijn. De uren kropen traag voorbij. Aan de nacht leek geen einde te komen. De storm raasde, de branding donderde op de gronden. Een onzichtbaar gevaar, maar de beide Zweden maakten zich geen illusies. Zij beseften onherroepelijk verloren te zijn als de sloep in deze branding zou terecht komen. Zij raakten vermoeid. Doornat en koud vochten zij voor hun leven. Rug en armen deden pijn van het voortdurend hozen. Zij hadden bijna geen kracht meer in de vingers. De jongste van de beide matrozen kreeg het eerst een inzinking. Hij liet het hoosvat los en bleef voorover op een doft liggen. Hij was nog geen twintig jaar en dit was z'n eerste zeereis. Uitgeput en moedeloos gaf hij zich gewonnen. Als z'n oudere en meer ervaren lotgenoot niet z'n hersens bij elkaar had gehouden, zou de scheepsramp van de 'Sundsvall' toch een slachtoffer hebben geëist. Toen hij besefte, dat de jongen bezig was om van koude en vermoeienis te sterven, gaf hij hem een fikse opstopper. 'Hozen,' beval hij op barse toon. De hard-

handige klap met het hoosvat bracht de jongen tot bezinning. Woedend sprong hij op, doch besefte met een schok, dat hij zich had laten gaan. Hij beet op z'n lippen en schaamde zich. 'Nou doorzetten,' dacht hij. 'Ik zal me niet laten kennen.'

Met nieuwe moed zette hij zich aan het hozen. Het werd al lichter aan de Oosterkim. Nog steeds dreef de sloep op veilige afstand langs de banken, maar de wind loeide met onverminderd geweld. De grauwe zeeën rezen hoog op; in de golfdalen leken het vervaarlijke watermuren. De sloep was, dank zij het onvermoeide hozen, lichter geworden en de zee had er weinig vat meer op. De koude begon echter haar invloed te doen gelden. Het weerstandsvermogen van de beide zeelieden raakte uitgeput.

Reeds zes uur vochten zij voor hun leven en de kans op redding leek gering. Het zou immers wel zéér toevallig zijn indien zij nog werden gevonden. Het geronk van een vliegtuig deed het reeds verloren geloof aan behoud terugkeren. Zij hielden op met hozen en tuurden naar de voortjagende, grijze wolken. Plotseling naderde het vliegtuig met grote snelheid, laag over de stormzee scherend. Zij zwaaiden met de armen, nieuwe levenskracht stroomde door hen heen.

'Een lichtkogel,' schreeuwde de jongste matroos opgewonden. 'Hij heeft ons gezien.'

Het vliegtuig verwijderde zich, maar kwam even later terug.

Vlak boven de sloep stoof het snelle toestel en de schipbreukelingen zagen de piloot wuiven. Dit moment zou voor de beide Zweden het onvergetelijkste van hun leven blijven. Als je denkt, dat alles verloren is en dan plotseling de kans op redding her-

leeft . . . Telkens keerde het vliegtuig terug: de piloot hield de sloep goed in de gaten.

't Was of zij nu geen kou meer voelden. Ze zouden blijven leven, ging het door hen heen. Daar kwamen de reddingboten aanstuiven. Recht op de sloep aan, af en toe bedolven door witte stortzeeën. Een vuurpijl suisde met een witte rookstaart over de sloep. Een dunne lijn viel naar beneden . . . Nog enkele minuten van spanning en zij waren gered. Toen kwam de reactie. Ondanks vijf dikke dekens en een fikse teug rum bleven zij klappertandend trillen als juffershondjes. De reddingboot slingerde onbarmhartig. Rustig liggen was nog niet mogelijk . . .

* * *

ACHTER de stuurkap van de 'Dorus Rijkers' stonden zes gelukkige mannen.

Alle zes en twintig opvarenden van de 'Sundsvall' behouden, dat was mooi! Bram Duit haastte zich om het heugelijke nieuws te verspreiden. 'Hallo hallo Kustwacht Kijkduin, hier de 'Dorus Rijkers'. We hebben ze.' Hij stotterde van opwinding. Kijkduin begreep hem echter direct. 'Gelukgewenst mannen,' antwoordde de Kustwacht; 'behouden terugkomst!'

Het bericht veroorzaakte grote dankbaarheid in het hotel waar de schipbreukelingen van de 'Sundsvall' waren ondergebracht. Kapitein Eriksons gezicht ontspande zich. 'M'n schip is weg, maar m'n mensen zijn tenminste allen gered,' dacht hij.

Een gevoel van dankbaarheid doorstroomde hem.

Hij had reeds met zijn rederij in Gothenburg getelefoneerd en de namen doorgegeven van de beide matrozen in de weggedreven sloep. Nu kon hij goede tijding brengen . . .

* * *

DE Noordwester raasde met uitgelaten kracht: schipper Kramer keek telkens om naar de grondzeeën toen hij het Molengat naderde. De sleepzak ging weer over boord. Het waren machtige ogenblikken als de brullende watermassa aanstormde en de reddingboot trachtte mee te sleuren. Met een ruk kwam dan de sleepzaktros stijf; je zag de tros dunner worden. Enkele malen stoof een breker over het achterschip en de stuurstand vulde zich met water. De redders moesten zich stevig vasthouden. Nog enkele spannende ogenblikken beleefden zij, want het binnenlopen van een zeegat met bulderend stormweer blijft steeds een riskante geschiedenis. De 'Dorus Rijkers' kwam er echter goed door. Het Molengat leek rustig na het woeste geweld van de Noordzee, maar er stonden toch venijnig korte golven. Er liep een krachtige ebstroom. Wind tegen tij geeft een knobbelige zee. Bram Duit hees de Maatschappijvlag in top, het sein dat alle hens waren gered. Fier wapperde de oranje-blauwe vlag uit.

De bemanning deed de kletsnatte zwemvesten uit. Het kacheltje in de achterkajuit werd aangemaakt. Met de beide schipbreukelingen ging het al wat beter. Langzaam aan begonnen zij warm te worden.

Jan Kramer had het roer overgegeven aan Bram Duit. In de voorkajuit trachtte hij enige woorden te wisselen met de geredden. Veel kwam daar niet van terecht; hun gebroken Engels was moeilijk verstaanbaar. Om hun dankbaarheid te tonen hoefden zij echter geen woorden te gebruiken. Die sprak duidelijk genoeg uit hun ogen. Nog een half uurtje en dan zat 't er weer op. De 'Dorus Rijkers' was nu zeven uur in actie

geweest en de bemanning had geen ogenblik rust gehad. Hun spieren deden pijn, en hun gezichten, waar vegen zout op plekten, stonden strak van vermoeienis. In hun harten leefde evenwel een gevoel van grote dankbaarheid en blijdschap.

Het waren onvergetelijke uren, die zij op de woeste zee hadden doorgebracht. Zij genoten van de voldoening mensen te hebben kunnen redden. De zes mannen, die nu veilig de haven van Den Helder binnenvoeren, voelden zich de koning te rijk. (zie pl. 18)

De 'Dorus Rijkers' schoot langszij op de gewone ligplaats achter het havenkantoor. De heer Witsen was de eerste, die aan boord sprong en schipper Kramer en zijn bemanning hartelijk gelukwenste met hun succes. Hij was al even gelukkig als de redders zelve. Tijdens de spanningsvolle uren doorgebracht met zeekaart en telefoon, was er veel door hem heen gegaan.

De 'Brandaris' werd over een half uur te Terschelling terugverwacht en de reddingboot van De Cocksdorp was reeds in het boothuis opgeborgen. Voor de Texelaars, die urenlang op de Eierlandse gronden hadden gewacht, betekende het een teleurstelling, dat hun diensten niet nodig waren gebleken, maar zij hadden toch getoond, dat zij voor hun taak waren berekend.

De beide schipbreukelingen werden door een ziekenauto afgehaald en gingen eerst in observatie. Op de kade zag het zwart van de mensen. 't Leek wel of heel Den Helder was uitgelopen om getuige te zijn van de terugkeer van de 'Dorus Rijkers'. Jan Kramer moest glimlachen toen hij z'n jonge zoon Jan opgewonden zag zwaaien.

Persfotografen kwamen in actie en verslaggevers trachtten bijzonderheden te horen. Kapitein Erikson stond ook bij het havenkantoor om de 'Dorus Rijkers' te verwelkomen. Hij liep naar schipper Kramer toe en stak hem een stevige hand toe.

Deze warme handdruk betekende voor Jan Kramer de mooiste beloning, die hij voor zijn moedige, bekwame redding kon krijgen.

Hein Smit opende het luik van de motorkamer en zoog zijn longen vol frisse lucht. 'Hè,' zuchtte hij, 'dat doet goed.' Z'n vrouw stond aan de wal en riep hem hartelijk welkom. Hij stak grinnikend zijn duim omhoog. Ja ze hadden 't hem gelapt, nou wist-ie weer waarom hij leefde. Hij ging echter nog niet naar de wal maar onderzocht eerst hoeveel gasolie er op deze tocht was verbruikt. Met dit stormweer kon de 'Dorus' immers wel opnieuw worden gealarmeerd en dan moest je klaar zijn voor een lange reis. Alvorens naar huis te gaan en droge kleren aan te trekken wilde hij eerst een paar honderd liter brandstof bijladen. De opstappers hingen de zwemvesten en het oliegoed te drogen. (zie pl. 19) Arie Blokker's beste pak stond inderdaad stijf van het zeewater; een verfomfaaide bloem prijkte nog in het knoopsgat. 'Ik heb mijn zilveren bruiloft op de gronden gevierd,' zei hij lachend. ''t Was een mooi feest, een deksels mooi feest'. Bram Duit streek de Maatschappijvlag.

De Noordwestenwind had de wolken voor zich uitgejaagd en de zon scheen uit een strak blauwe lucht. Een paar verslaggevers klommen aan boord en noteerden bijzonderheden. Zij klampten Simon Spits en Arie Blokker aan en hoopten op een boeiend relaas. 'We hebben vier en twintig man

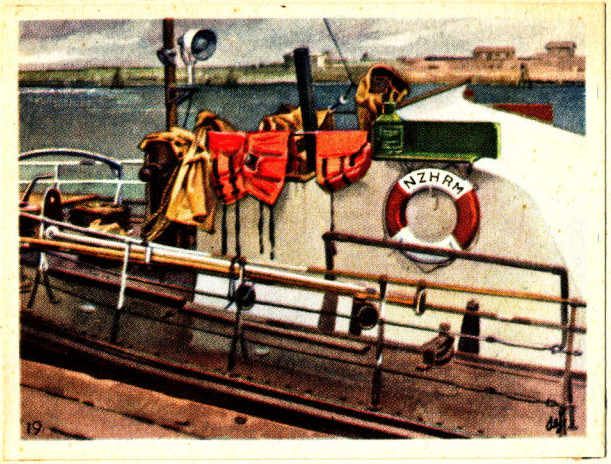

van boord gehaald en twee man uit de sloep,' luidde hun wel zeer korte verslag. 'Ja, 't was ruw buiten, maar de 'Dorus Rijkers' deed 't best.' Wat zouden ze nu eigenlijk nog meer moeten vertellen?

Jan Kramer liep met Jan Jr. naar huis en de jonge Jan hing aan z'n lippen. Later wilde hij ook op de reddingboot, ging het door hem heen. 'Moeder is thuis gebleven met Mientje en het raam van onze kamer is kapot gewaaid. Was het een mooie redding, Vader?' vroeg hij, maar hij wachtte niet op antwoord. 'Er is nog een verrassing thuis, Vader,' zei hij geheimzinnig. 'Je zult niet weten wat je ziet.' 't Kostte hem zichtbaar moeite om het voor zich te houden.

Een verslaggever hield hen staande: 'Schipper,' zei hij, 'dat was een pracht redding en daar wens ik U geluk mee. Maar nu moet U mij toch eens één ding duidelijk maken. Wat brengt jullie redders er toe om dit werk te doen. Je doet 't niet om een beloning of verdienste, dat wil ik wel aannemen, maar 't is toch een gevaarlijk werk om je met zo'n kleine reddingboot op de gronden te wagen!'

'Je kunt de mensen op een gestrand schip toch niet aan hun lot overlaten,' antwoordde Kramer. 'Neen, natuurlijk niet, schipper, dat ben ik met U eens, maar waarom voelt U zich zo aangetrokken tot dit werk?' Kramer zweeg. 'Tja', zei hij na enige tijd en staarde voor zich uit. 'Misschien omdat wij 't niet laten kunnen.' Hij moest even glimlachen om dit antwoord. Hij dacht aan de vermoeienissen en gevaren van de brandingtochten, hét onbarmhartige slingeren der reddingboot, de

moordende smakken tegen een gestrand schip, de spanning en teleurstellingen van vergeefse reddingpogingen . . . Neen, prettig kon je het moeilijk noemen. De zee kent geen erbarmen en trekt zich van menselijke gevoelens niets aan. En toch, na zo'n redding als deze wist hij het opnieuw met volkomen zekerheid. De opwindende strijd tegen de grondzeeën op de buitenbanken, de worsteling om de zee haar prooi te ontnemen zou hem altijd blijven boeien. Ondanks alle gevaren en ontberingen, ondanks de lange maanden, dat zijn reddingboot werkeloos in de haven lag en hij zich wel eens overbodig voelde. Maar 't gaf je een machtig gevoel om te blijven varen als geen schip meer varen kon. De zekerheid, dat hij de levens van zeelieden hielp redden zodat dezen terug konden keren naar hun gezinnen, gaf inhoud aan zijn bestaan.

Hij had respect voor de losgebroken natuurkrachten van de zee en wist ook, dat ergens de grens lag, die zelfs de 'Dorus Rijkers' niet ongestraft mocht overschrijden. Maar als je binnenliep met de vlag in top, dan zou je willen schreeuwen van vreugde. 'Ja ik denk dat we het niet laten kunnen,' herhaalde hij langzaam en dacht aan de handdruk van kapitein Erikson.

Toen hij z'n huisdeur opende, begroette zijn vrouw hem met een dankbare glimlach. ''k Ben blij, dat je er weer bent, Jan; gelukgewenst met de redding.' 'Ongerust geweest, vrouw?' vroeg hij. Zij haalde even de schouders op ''t Was een lange nacht,' zei ze, de vraag ontwijkend. 'We hebben nog een verrassing voor je.' In de huiskamer vond hij Mientje, die opgetogen van pret met de scheepshond van de 'Sundsvall' speelde. Jens voelde zich al best thuis. Hij was de stormnacht al lang weer vergeten en had z'n buikje rond gegeten. Jan Kramer keek verbaasd. Jonge Jan's ogen tintelden van de pret. 'Dat is de verrassing, Vader, de kapitein van de 'Sundsvall' vroeg of wij Jens wilden houden. 't Is zo'n aardig beest, Vader, Mientje is ook al dol op hem.'

Jens kwam kwispelstaartend naderbij. Schipper Kramer streek hem over de kop. Jens blafte vrolijk en sprong tegen hem op. 'Zo schipbreukeling,' zei hij, 'ben je je schip kwijt? Nou je mag hier wel blijven hoor. Als je heimwee krijgt naar de zee neem ik je wel eens mee op de 'Dorus'.'

''t Is net of hij je begrijpt, Vader,' zei jonge Jan.

'En hij kan toch nog geen Hollands verstaan?'

'Jens is een zeeman, Jan en zeelui begrijpen elkaar altijd, al spreken ze ook niet dezelfde taal . . .'

Jan Kramer liep naar boven om zich te verkleden, Jens volgde hem.

* * *

De Noordwester raasde uit; de volgende dag zagen de Haaksgronden nog wel wit van de branding, maar de wind was gaan liggen. De kranten stonden vol reportages over de prachtige redding bij Den Helder met foto's van de redders en geredden.

De heer Witsen stuurde het strandingsrapport naar het kantoor van de Redding Maatschappij te Amsterdam.

Aan het relaas van Jan Kramer in het scheepsjournaal van de 'Dorus Rijkers' had hij wel iets moeten toevoegen. Kramer was een beste schipper, maar hij voelde zich achter het stuurrad meer thuis dan achter de tafel met pen en papier. De plaatselijke reddingcommissie had de redding van de 'Sundsvall' en de genomen maatregelen grondig besproken. Unaniem was zij de mening toegedaan, dat het een redding van groot formaat was geweest. Een redding dus, die met een medaille moest worden beloond.

Hun voorstel viel in goede aarde; een maand later vond in het Raadhuis te Den Helder de uitreiking plaats. Schipper Jan Kramer kreeg de kleine gouden medaille en de bemanning de grote zilveren medaille van de Redding Maatschappij. Behalve de familieleden van de redders was ook de scheepshond

Jens bij de plechtigheid aanwezig. Hij gedroeg zich keurig, alsof hij besefte dat hij de 'Sundsvall' vertegenwoordigde.

De Zweedse zeelieden vertrokken, na van nieuwe kleren te zijn voorzien, naar het Zeemanshuis te Amsterdam, waar zij een gastvrij onderdak vonden. De kok moest echter nog enige tijd in het ziekenhuis te Den Helder blijven.

De beide schipbreukelingen, die de barre nacht in de sloep hadden overleefd, waren de ontberingen spoedig te boven. Eind November keerde de bemanning van de 'Sundsvall' per trein naar het vaderland terug. Kapitein Erikson kreeg het bevel over een ander schip. De schipbreukelingen van de 'Sundsvall' monsterden aan voor nieuwe reizen. Hun leven ging door. Zwervend over de zeeën van de aarde . . .

De tijd gaat snel en de mens vergeet spoedig, maar kapitein Erikson nam zich voor om ieder jaar op 25 November een briefje te schrijven aan schipper en bemanning van de 'Dorus Rijkers'.

Het wrak van de 'Sundsvall' bleef nog enkele maanden zichtbaar. Langzaam werd het verzwolgen in het zand van de Haaksgronden, de laatste rustplaats van honderden schepen, die hier in de loop der eeuwen schipbreuk leden. (zie pl. 20) Een half jaar na de stranding was er niets meer van te zien. De zee wist alle herinneringen uit. Jan Kramer en zijn mannen zouden echter, zolang zij leefden, de nacht van 25 op 26 November niet vergeten: De nacht van de 'Sundsvall'.

DE SPAARBANKEN
AANGESLOTEN BIJ DE NEDERLANDSE
SPAARBANKBOND

JOH. ENSCHEDÉ EN ZONEN / HAARLEM